

Fanzin za fantazijo, znanstveno fantastiko in horor ter svet Drugotnosti
ISSN 1855-6434 december 2014 letoVII

Jašubeg en Jered

Novice iz Drugotnosti #33

ZMAJI SO. PIKA!
Pripravil Andrej Ivanuša

SREČNO NOVO LETO 2015

Jašubeg en Jered

ISSN 1855 - 6434

Fanzin za fantazijo, znanstveno fantastiko in horor ter svet Drugotnosti

Izdajatelj in urednik:

Bojan Ekselenski

Ljubljanska cesta 5A, 3000 Celje

+386 40 642 356

bojan.ekselenski@gmail.com

www.drugotnost.si

Sourednik in oblikovanje:

Andrej Ivanuša

Borštnikova 33, 2000 Maribor

+386 41 732 342

andrej@andros.si

www.andros.si

Slika na naslovnici

Sandara, Background Store

Društvo Zvezdni prah Maribor

Stritarjeva 24, 2000 Maribor

www.zvezdni-prah.si

Copyright © 2014 društvo Zvezdni prah

Vse pravice pridržane.

Besedila, slike in oblikovne rešitve

je prepovedano kopirati na kakršenkoli

način brez dovoljenja izdajatelja.

NOVOPEČENI

■ Kje ste novi avtorji?

Verjamem, da je v Sloveniji precej ljubiteljev in ljubiteljic fantazije, znanstvene fantastike in hororja, ki imajo tudi ustvarjalno energijo. Žal nimamo nobenega periodičnega glasila, ki bi redno objavljalo in s svetovanjem pomagalo avtorjem pri njihovih prvih korakih v svet ustvarjalnosti. Prav Jašubeg en Jered torej orje ledino.

■ Kaj lahko avtorji pričakujete?

Vsako delo bo šlo skozi nekaj rok. Prvo sito je pravopisno, torej skladnja in pomenoslovje. Nadalje gre skozi vsebinsko pretesanje. Ne bomo iskali napak, temveč kvaliteto. Objavili bomo dve ali tri najkvalitetnejše zgodbe. Objavili bomo zgoščeno oceno vsakega prispelega dela, pri čemer bomo avtorjem svetovali, kako naprej.

■ Kam poslati svoje umetnine?

Svoje umetnine pošljite na e-naslov:

bojan.ekselenski@gmail.com

OCENJEVALNI STANDARDI

Spremenjen je način ocenjevanja filmov in knjig. Za vsa področja je uvedena enotna ocena in je v razponu od 1 do 10. Podocene so ukinjene, je samo ena ocena. Če je ocena med 1 in 3 je izdelek pod vsako kritiko, v razponu od 4 do 6 so povprečni izdelki. Razpon od 7 do 10 je prihranjen za dobre in najboljše.

PREBERITE V TEJ ŠTEVILKI ...

Torej ... smo na koncu ne preveč dobrega letnika. Saj vemo, da je življenje na Zemlji naporno. Edina nagrada je, da vsako leto dobimo brezplačen izlet okrog Sonca. Preglejmo, kaj smo vam pripravili v tej, rahlo zmajsko obarvani številki.

Kot vedno je na začetku uvodno modrovanje, ki ga je tokrat pripravil Bojan Ekselenski. Sledi »železna« rubrika O Življenju, Vesolju in sploh Vsem (hvala ti Douglas Adams). Za njo je Prvi pogled na ... Zvezdni prah 2, ki bo januarja 2015 končno ugledal luč sveta. Zapisali smo še kratek nekrolog v spomin na slovenista dr. Jožeta Toporišiča.

⇒ *Več na straneh od 1 do 5.*

V rubriki Poročamo smo se lotili letošnjega jubilejnega 30. slovenskega knjižnega sejma, ki je bil konec novembra v Cankarjevem domu v Ljubljani.

⇒ *Več na straneh od 6 do 7.*

Bojan si je v kinu ali na DVD ogledal kar nekaj filmov. Najpomembnejši je tretji del Hobita. Opisal in ocenil pa je še Igre lakote: Upor, 1.del, Medzvezdje, Drakula - skrita zgodba in Na robu jutrišnjega dne. Ta sklop zaključuje še Planet humorja.

⇒ *Več na straneh od 8 do 13.*

V JEJ intervju smo na izpraševalski stol posedli Danilo Žorž, ki je pravkar izdala drugo knjigo svoje čarovniške sage PRAVI SVET. Odkrito rečeno, Stephenie Meyer s svojim Somrakom seže naši Danili le do kolen.

⇒ *Več na straneh od 14 do 17.*

Andrej Ivanuša je v rubriki Pogledi prispeval članek z naslovom Dva-inštirideset in svojstven pogled na kultno 'trilogijo v petih knjigah' Štoparski vodnik po Galaksiji.

⇒ *Več na straneh od 18 do 21.*

V rubriki Izobraževanje (hm, morda bomo zanj morali najti kakšno bolj fantazijsko ime) je v 'znanstvenem' prispevku »Zmaji so. Pika!« povedano, da je Slovenija definitivno dežela zmajev. Jasno, zmaji obstajajo, so in bodo! Pika! Nato smo se vprašali »Ali Zemlja hujša ali se redi?«, Bojan Ekselenski pa je potarnal o tegobah androidnih bralnikov.

⇒ *Več na straneh od 22 do 29.*

V Dražilniku nas Andrej Ivanuša zapelje na planet dveh sonc in dveh lun, nenavadnih ptic, živali ter meglenega morja v času vibatrosovega poletja. Objavljamo še njegovo zmajsko zgodbo Zmajeslav Veliki in kot gostjo predstavljamo mlado avtorico Barbara Pleič Tomić iz Hrvaške z zabavno zgodbo Kuhinjski zmaj. Za konec je Bojan prispeval štiri pesmi fantazije.

⇒ *Več na straneh od 30 do 39.*

Na zadnji strani je razpis ZVEZDNI PRAH 3 za nove spekulativne zgodbe. Svojo pošljite čim prej ali najkasneje do 30. septembra 2015.

UVOD V 2015

Pripravil Bojan Ekselenski

Položaj spekulativne fikcije v Sloveniji je silno čuden. V svetu je to t.i. glavni tok. Avtorji so čislani in temu primerno obravnavani. Založbe jih imajo radi. V knjigarnah so njihove knjige v ospredju, ljudje jih kupujejo.

KAJ PA PRI NAS?

Tudi pri nas je spekulativna fikcija glavni tok. A žal na drugačen način. Iz vseh izložb in polic knjigarn v vas udarjajo tuji prevodi, zapakirani v všečne, a generične naslovnice. Če greste v Konzorcij, najbolj založeno knjigarno, iskati spekulativno fikcijo, boste naleteli izključno na tuje knjige (prevode ali angleške originale). Povprašajte o kakšnem domačem avtorju (če se ga spomnite, kar je precej običajno). Osebe bo samo skomignilo z rameni. Že Drejček in trije marsovčki izpred pol stoletja znajo delati probleme. V zadnjem letu je samo ena knjiga domačega avtorja dosegla določen odmev. To je delo Uroša Topiča z naslovom Emma Storm: Bratovščina Cuius. Gre za čisto spodobno urbano fantazijo z elementi magičnega realizma. A odmev je doseglo samo zaradi resne založbe, ki se je »spozabila« in izdala nekaj, kar slovenska literarna srenja zavrača z vsemi štirimi.

A ne bom tarnal nad stanjem. Tudi avtorji in delno založne s(m)o krivi za kilavo stanje. V literaturi je pač kot mnogokje v kulturi – klani, uravnilovka in ukalupljenje.

IN KAJ IMAMO?

En sam velik nič. Razen redkih izjem avtorice in avtorji zgolj čakajo na nekoga s subvencijskih nebes, da jih popelje do jase razodetja medu in mleka. A to se ne bo zgodilo. Glede na stanje duha v slovenski literaturi in splošni kulturi smo še daleč od pojava pojma spekulativna fikcija v jeziku slovenske literarne stroke.

KAKŠNA JE KONDIICIJA SLOVENSKE SPEKULATIVNE FIKCIJE V LETU 2014?

Zelo slaba. Pravzaprav izstopajo samo štiri stvari:

- Izdaja odlične Emma Storm: Bratovščina Cuius,
- Odličen kratki film Kresnik, ognjeno izročilo,
- Izjemno obiskana konvencija Na meji nevidnega. Sicer še nima vsega, kar imajo veliki, a je na dobri poti. Kot bi rekel moj stric – počasi se žaba kolje.
- Bojana Ekselenski je najuspešnejši samozaložnik na knjigarniški platformi Biblos in je vsaj postal opazen.

Žal so vsa druga izdana dela poniknila v anonimnosti, založbe so zadovoljne z nekaj knjižničnimi drobtinami, a avtoritete na področju književnosti se tem avtorjem posmehujejo s tem, da jim pripisujejo terapevtski pisateljski motiv. Nekateri se zapijejo, drugi zapišejo. Če že kdo pokuka iznad vode slovenskega povprečja, se zapakira v mladinsko ali otroško literaturo. Tudi Emma Storm so umestili med otroško literaturo in jo imajo na otroških oddelkih. A knjiga ima višji domet.

Spekulativna fikcija v tem okolju razen silno redkih izjem nima nobene možnosti. Velika večina t.i. literarne stroke celo priznava, da se s fantazijo sploh ne ukvarja, niti je ne bere. Pravzaprav se vsa spekulativna fikcija uliva v kalup otroške in mladinske literature.

Ampak nas, ki se s tem literarnim področjem ukvarjamo, ne bi smelo zanimati mnenje literarne javnosti. Vsaj mi bi morali delovati izobraževalno in predvsem organizirano.

Na tem mestu moram podati nekaj samokritike. Tudi sam nisem vedno storil vsega, kar bi lahko. Žal tudi naše edino avtorsko društvo preprosto ne ve, kaj bi samo s sabo. Tudi tu imam del krivde. Žal je tako, da ne moreš početi več kot eno stvar hkrati in sočasno si lahko samo na enem mestu.

Vsekakor vam želim vesele božične praznike (katoliške in pravoslavne), srečno novo leto (takisto naše in pravoslavno) in še druge praznike, ki pridejo v naslednjem trimesečju.

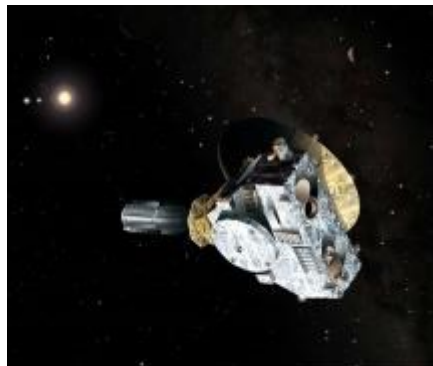
ZA KITAJCI ŠE INDIJCI

Z indijskega raketnega izstrelišča Šriharikota so 18. decembra 2014 prvič izstrelili novo indijsko nosilno raketo GLSV Mk3. Nanjo sta pritrjeni dve raketi na trdno gorivo, ki sta drugi najmočnejši tovrstni raketi takoj za pomožnima raketa-ma evropske ariane 5. Ko je dosegla višino 126 km, se je od nje ločila kapsula CARE z maso 3.628 kg, ki je namenjena preizkušanju tehnologij, ki jih Indija razvija za prevoz človeške posadke v vesolje. Indijska agencija za vesoljske raziskave (ISRO) je 26 minut po izstrelitvi sporočila, da se je kapsula vrnila skozi ozračje in preizkusila toplotni ščit ter pod padali pljusnila v morje na drugi strani Bengalskega zaliva. Po prvih poročilih sta raketa in kapsula uspešno opravili preizkus. Nova raketa bo lahko v nizko zemeljsko orbito utirila 10 ton, v prehodno geostacionarno pa 4 tone.

NEW HORIZONS PRI PLUTONU

Najhitrejše plovilo, ki smo ga doslej izdelali, je od izstrelitve januarja 2006 prepotovalo 4,8 milijarde kilometrov in se je v začetku decembra še zadnjikrat prebudilo iz načrtovanega stanja zmanjšane dejavnosti. Radijski signal s sporočilom, da je vse v redu, je potreboval 4 ure in 26 minut, da je s svetlobno hitrostjo pripotoval do Zemlje. Sonda je od cilja, pritlikavega planeta Plutona, oddaljena 261 milijonov kilometrov in bo mimo njega letela julija 2015. V naslednjih tednih bodo strokovnjaki preverili delovanje sonde. Predvidoma sredi januarja se bo začelo opazovanje Plutona z različnimi znanstvenimi napravami in kamerami. Sredi maja 2015 bodo slike Plutona, ki jih bo posnel New Horizons, po kakovosti prekosile doslej najboljše, ki jih je iz Zemeljske orbite posnel vesoljski teleskop Hubble.

ORION, PLOVILO ZA MARS

Z ameriškega letalskega oporišča Cape Canaveral na Floridi je v začetku decembra 2015 poletela ameriška nosilna raketa delta 4 heavy, ki je na prvi polet v vesolje ponesla novo ameriško vesoljsko plovilo Orion. Poskusni polet je potekal samodejno in brez posadke. Kljub temu, da je bil Orion pred štirimi leti skoraj ukinjen, se je njegov razvoj nadaljeval in pripeljal do današnjega mejnika, ki je prvi na poti nazaj v okolico Lune, do asteroidov in, končno, do Marsa. Servisni odsek za Orion na osnovi dogovora gradi Evropska vesoljska agencija (ESA). Orion je med odpravo dvakrat prečil Van Allenov pas, ki obdaja Zemljo, in bil izpostavljen povečanemu sevanju. Na ta način so preizkusili delovanje in zanesljivost elektronskih ladijskih sistemov in računalnikov. Lockheed Martin je kapsulo Orion začel izdelovati že l. 2011.

SLOVENSKA SPEKULATIVNA FIKCIJA V LETU 2015

V letošnjem letu naj bi po bazi COBISS v slovenskem jeziku izšli naslednji spekulativni romani slovenskih avtorjev:

- Vito Lavrenčič: VARUH, Bevke:Smar-team, ISBN 978-961-6953-31-3
- Bojan Ekselenski: VITEZI IN ČAROVNIKI – INDIGO OTROCI, samozaložba, e-knjiga, ISBN 978-961-93676-2-9 (pdf), ISBN 978-961-93676-3-6 (ePub)
- Bojan Ekselenski: VITEZI IN ČAROVNIKI – VZPON INDIGO OTROK, samozaložba, e-knjiga, ISBN 978-961-93676-0-5 (mobi), ISBN 978-961-93676-1-2 (ePub)
- Boris Cerin Levy: PRIŠLI SO POME, UDELEŽIL SEM SE SPOPADU CUTINOV Z OSTRINI, Quark, e-knjiga, ISBN 978-961-91100-6-5 (pdf), ISBN 978-961-91100-7-2 (ePub)

- Boris Cerin Levy: UKAZ POVELJSTVA – NAJDITE IZGINULE ESKADRE, 1.del – PREKLETSTVO DVOGLAVEGA KLOVNA, Quark, e-knjiga, ISBN 978-961-91100-4-1 (pdf), ISBN 978-961-91100-5-8 (epub)
- Janez Jurca: POTEKANJE S ČAROVNIKOM, Skrivnost, tisk na zahtevo, ISBN 978-961-6936-17-0
- Vanja Osterc: DUBLIN, Bevke:Smar-team, ISBN 978-961-6953-04-7
- Danila Žorž: UKLETI ANGEL (saga PRAVI SVET), Ph RED, ISBN 978-961-6849-14-2 (broširano), ISBN 978-961-6849-15-9 (trda vez.)
- Natalija Nanevska Đuričić: 314 (saga POZABLJENI), ISBN 978-961-6849-13-5 (broš.), ISBN 978-961-6849-16-6 (trda vezava)
- Uroš Topić: EMMA STORM, BRATOVŠČINA CULIS, Pasadena, ISBN 978-961-6661-64-5

- Silvester Vogrinec: DO KONCA IN NAPREJ, Ptuj:ABV, ISBN 978-961-92706-4-6
 - Žiga Gombač: SKRIVNOST STOLETNEGA VETRA, Mladika, e-knjiga, ISBN 978-961-205-204-1 (epub)
 - Žiga Gombač: KOMPANJONI IN BOJEVNIKI ČASA, Mladika, e-knjiga, ISBN 978-961-205-201-0 (ePub)
 - Alojz Rebuta: PRED POSLEDNJIM DNEVOM, Mladika (1.ponatis), ISBN 978-88-7342-200-6
- Upamo lahko, da bo bera v naslednjem letu bogatejša. Napovedi so vsekakor obetavnejše od letošnjih. Je pa res, da je vedno več založnikov v težavah, saj ljudje raje kupujejo kruh in mleko kakor knjige. Te so v veliko družinah postale pravi luksuz in daleč zadaj na spisku želja.

VSE NOVICE PRIPRAVIL (ANI).

ZVEZDNI PRAH 2 LETNI ZBIR SLOVENSKE FIKCIJE

Pogledal za vas Andrej Ivanuša

Še kakšen mesec dni in v to Vesolje bo prispel nov zbir slovenske fikcije ZVEZDNI PRAH 2. Od prvega zbira so minila že dolga tri leta in končno nam je uspelo pridobiti nekaj sredstev za tiskanje. Društvo je uspelo pridobiti sredstva na razpisu JSKD v občini Maribor novembra 2014.

Tokratni zbir je debel skoraj 400 strani in osrednji del predstavlja zanimiva kriminalka Lili Resnik. Avtorica jo je poslala že za prvi zbir, a takrat žal ni bilo prostorske možnosti, da bi ji zgodbo objavili. Tako v tem zbiru vračamo svoj dolg.

Prispele pa so nove zgodbe in pesmi, slednje tokrat še v večjem številu za kar gre zahvala avtoricam Tanji Mencin in Tatjani Malec. Z veseljem pa predstavljamo še kratki zgodbi Danile Žorž in Marka Vitasa.

Lili Resnik ♦ kriminalka: NE HODI K REKI PO PETI
Marko Vitas ♦ PLUTON AI
Danila Žorž ♦ PROCES
Teja Novšak ♦ LUCKY
Majda Arhnauer Subašič ♦ POVRATEK K IZVORNI CELICI
Primož Jenko ♦ UNIVERZALNI ODSTRANJEVALEC
Špela Cvajnar ♦ KADAR TI JE DOLGČAS
Tanja Mencin ♦ ŠKRLATNE NOČI TOURSA
Tanja Mencin ♦ pesmi: KRATKA, REKVIEM NEZNANKI, DROBCI RAZTRGANEGA MESTA
Tatjana Malec ♦ pesmi: MESSIEROV OBJEKT 31, PASSIONS, PETA DIMENZIJA, PLANET MARGHERITA HACK
Gašper Kokot ♦ EFEKT DEHTEČEGA CVETJA
Nina Horvath ♦ DIŠEČE ORGLE (prevod Vesna Käfer)
Andrej Ivanuša ♦ O zbirki (spremna beseda)

Kot gostja je v tokratnem zbiru Avstrijka Nina Horvath z zgodbo Dišeče orgle. Zanj je prejela nagrado Deutsche Phantastik Preis 2012 za najboljšo kratko ZF zgodbo.

Predstavljena naslovnica v tem trenutku še ni popolnoma oblikovana.

V SPOMIN DR. JOŽE TOPORIŠIČ (1963–2014)

V sredo, 10. 12. 2014 nas je v 89-tem letu zapustil priznani jezikoslovec, slovenist in še kaj, akademik dr. Jože Toporišič. Kdor ima vsaj malo opraviti s pisanjem, ga dobro pozna, zlasti njegovo delo na področju pravopisa in slovarja slovenskega jezika. Poleg mnogih priznanj mu je leta 1996 takratni predsednik republike Milan Kučan podelil Srebrni častni znak svobode RS za, citiram, »izjemne zasluge v slovenistiki, za utrjevanje njenega mednarodnega ugleda in za plodno vključevanje stroke v slovensko kulturno in osamosvojitveno življenje«.

Njegova pot je bila izredno bogata. Rojen je bil leta 1926 v Mostecu pri Brežicah. preživel je tudi trpljenje pod nacističnim škornjem, kot izgnanec v Šleziji in Poljski (1941 – 1945). Po vojni je maturiral, doštudiral in leta 1963 doktoriral. Njegova poklica pot je zgodba o mnogih delovnih izkušnjah. Bil je praktik in takšna so njegova dela – zapustil nam je nekako 2000 člankov in ogromno število knjig. Njegova bibliografija je konkretno obširna, saj šteje preko 700 del. Najbolj znan je postal po svojem znamenitem pravopisu.

Brez njega slovenski knjižni jezik ne bi bil to, kar je.

30. SLOVENSKI KNJIŽNI SEJEM

26.11.–30.11.2014, CANKARJEV DOM, LJUBLJANA

Poroča Bojan Ekselenski

V Celjskem literarnem društvu smo se odločili za sodelovanje na največjem in najpomembnejšem knjižnem dogodku leta, jubilejnem, že 30. slovenskem knjižnem sejmu, ki se je odvijal v Cankarjevem domu v Ljubljani. Sejem se je odvijal od 26. do 30. novembra. Kot zanimivost naj omenim, da smo bili na sejmu edino literarno društvo.

ZAČETEK AVANTURE

Misija se je začela v torek, 25. 11., ko smo se Mira, Milena, Mirjana in jaz spravili v avto in s kupi knjig in reklamnega materiala ter vse to razpostavili na naši stojnici v okviru Bazarja malih založnikov.

Na stojnici smo razstavili pesniške zbirke Ane Marije Justin, Metke Hojnik Verdev, Milene Šimunič in Nuše Ilovar. Nadalje smo imeli izvrstni potopis Mire Gorenšek Prebiranje popotnih slik in moje knjige – v papirnati in elektronski obliki. Na voljo so bilki DVD z vsemi petimi E-knjigami Vitezi in Čarovniki ter obe tiskani knjigi. Indigo otrok iz leta 2007 ni bilo. Knjiga ni na nivoju ostalih knjig, zato sem delil E verzijo. Za gušt sem razstavil tudi tablico z E-knjigo Vitezi in Čarovniki: Vzpon indigo otrok. Imeli smo tudi našo revijo Vsledje, ki smo jo delili vsem, ki jih je zanimala dobra literatura. Tako je revija našla pot do bralcev. Vsledje je žanrsko najširša literarna revija v Sloveniji, saj v njej najdete eseje, poezijo in tudi kakšno ZF zgodbo.

SREDA JE NA SREDINI

V sredo se je začelo. Društvo in svoj projekt Vitezi in Čarovniki sem prijavil na seznam za projekt Šolski knjigosled. To je zanimiv projekt, namenjen organiziranim šolskim skupinam. Za našo stojnico je bilo prijavljenih 19 skupin, prišlo jih je 16, nekatere tudi iz zamejstva. 350 otrokom sem predstavil svoje delo in društvo. Predstavitve projekta je bila uspešna, saj se je ena od zamejskih šol odločila za nakup mojih knjig.

Projekt nisem predstavil kot klišejsko fantastično zgodbo, temveč kot večplastno in resno pripoved o usodi sodobnega sveta. Poudaril sem, da je pripoved zaradi svoje zasnove primerna tako za zadnja leta osnovne šole, kot za odraslo in izobraženo publiko. Vsak zgodbo spremlja na svoji ravni in se pri tem lahko ima prav fino.

V sredo, prvi dan sejma je Pro Andy s.p. organiziral predstavitev Vitezov in Čarovnikov v okviru Forum za bralce. Čeprav je bila neugodna ura (13:30), je bil prostor za publiko precej poln. Prevladovala je šolska

mladina, ki je z zanimanjem poslušala zgodbo o edinem slovenskem sodobnem fantastičnem projektu. Mnogi so se prvič seznanili z dejstvom, da tudi v Sloveniji, navkljub čudnosti naše scene, lahko nastane sodoben projekt spekulativne fikcije.

Predstavitve eni od šolskih skupin - Foto: Mira Gorenšek

ZALOŽNIŠKA AKADEMIJA

Forumu za bralce je sledila Založniška akademija, kjer je Marko Hercog iz Beletrine predstavil delovanje Biblosa. Dobil sem dragocen vpogled v dejansko stanje na trgu E-knjig in sem bil zadovoljen s svojo vlogo najuspešnejšega samozaložnika. Zatem je sledilo sodelovanje na precej odmevni Debatni kavarni z naslovom E-knjige v slovenščini imamo – kaj pa zdaj? V družbi z Markom Hercogom, Mihom Kovačem, ob spretnem moderiranju Renate Zamida, smo podebatirali o trenutnem stanju na slovenskem trgu. reportaža o tem je bila tudi v časniku Delo in na mnogih spletnih portalih.

SPLOŠNI VTISI

Vse dni sejma smo bili vsi udeleženci polno zasedeni s promocijo društva in knjig. Zlasti zame je bilo precej divje, saj sem sodeloval vseh pet dni. V nedeljo zvečer, ko je padel sejmski zastor, sem bil podoben pretepeni in pohojeni cunji.

V dneh sejma je društveno stojnico obiskalo vsaj 2000 ljudi, od tega se jih je vsaj 1000 aktivno zanimalo za naše delo. Največ zanimanja je bilo za moj projekt. To je pokazala tudi prodaja. Mnogo ljudi je namensko prišlo na stojnico po knjige.

Levo: Mira in Bojan na stojnici Celjskega literarnega društva - Foto: Rok Popovič
Desno: Bralno kulturo je treba razvijati z najmlajšimi - animacija otrok - Foto: Mira Gorenšek

V prodajo je šlo 17 knjig 2 DVD kompleta s 5 E-knjigami in 1 DVD s priročnikom Rokodelstvo spekulativne fikcije, torej skupaj 20 enot. Razdelil sem tudi 38 promocijskih diskov. Bilo je tudi veliko povpraševanje po manjkajoči vmesni knjigi Vitezi in Čarovniki: Vzpon indigo otrok. Najavil sem tudi skorajšnjo izdajo Atlantida: Imperij sončnega boga (v tisku) in pravljico Palček Bibi. Ravno z uvodom pravljice sem animiral majhne otroke in se imel fino v družbi najmlajših. Kot oče 5-letnika imam tudi doma odličnega »proofreaderja«.

Vsekakor Vitezi in Čarovniki niso več neznanka širši javnosti. Obstaja vse večja ljubiteljska skupnost in za njo bom še več delal.

Kaj lahko potegnem iz naše premierne udeležbe? Naše društvo je prvič sodelovalo na takšnem dogodku. Bili smo v stiku z realno publiko. Dobro smo lahko spoznali povpraševanje realnega trga izven kroga nas in naših simpatizerjev znotraj društvene scene. Tukaj se nismo trepljali po ramah, kako fino pišemo. Ljudje so glasovali z denarnicami.

O Življenju, Vesolju in sploh Vsem www.andros.si/vesolje/

- podroben opis Sonca in planetov Osončja,
- nastanek in mehanika galaksij,
- rojstvo, življenje in smrt zvezd,
- bigbang, struktura vesolja in njegov konec,
- o možnostih življenja na različnih planetih,
- potovanja na Mars, izza meja Osončja in še dlje,
- pojmovnik, pojasnilo manj znanih pojmov, formule.

HOBIT: BITKA PETIH ARMAD

THE HOBITT: THE BATTLE OF THE FIVE ARMIES

Za vas gledal Bojan Ekselenski

Podatki o filmu

kino, 2d, pustolovska fantastika

Nova Zelandija, 11. 12. 2014

Dolžina: 145 minut * PG-13

Režiser:

Peter Jackson

Scenarista:

Jonathan in Christopher Nolan

Igralci:

Martin Freeman, Benedict Cumberbatch, Lee Pace, Evangeline Lilly, Luke Evans, Cate Blanchett, Richard Armitage, Orlando Bloom, Manu Bennett, Ian McKellen, Ian Holm, Christopher Lee, idr.

Kratek opis

Iztekle se je zadnje dejanje hudo razvlečenega Hobita.

Iz romana z nekaj preko 200 strani so nastali trije filmi. Torej 3x več na stran besedila, kot v primeru trilogije Gospodar prstanov. Vsi vemo, da je trilogija zgrozila vse tolkienovske puriste. V filmih je bilo cel kup pomembnih elementov zgodbe, ki nimajo nič skupnega s Srednjim svetom, kakršnega nam je Tolkien zapustil. Zlasti Azog Skrunitelj je simbol skrunjenja Tolkiena.

Ampak kino publiko v 99% predstavljajo ljudje, ki jim Srednji svet ni drugo domovanje. Tem je popolnoma vseeno, kaj je in kaj ni del Tolkienovega izročila. Pravzaprav mnogi sploh niso prebrali Hobita in/ali Gospodarja prstanov.

Kam naj uvrstim sebe, samotnega gledalca? Nekam na sredino. Poznam Tolkienovo dediščino, dasiravno nisem poznavalec. Tudi Bitko petih armad nisem ocenjeval z vidika tolkienskega purista, temveč z vatli resnega ljubitelja dobre fantazije.

Film se nadaljuje tam, kjer se je končala Smaugova pušča. Bard je po pričakovanju z neba snel zmaja Smauga. Ta je najprej temeljito podkuril Jezernemu mestu. Jezerjani se napotijo v opuščen Dol, ki stoji nasproti Ereborju. Škratja družina se je polastila svoje gorske utrdbe. Thorin vse bolj tone v norost. Pozabil je na vse dogovore in obljube. Obrnil je hrbet vsem. Najprej prikorakajo vilinci. Z Bardovimi Jezerjani skupaj želijo svoje deleže. Bilbo hoče ves čas zadeve spraviti v red. Tik pred začetkom obleganja Thorina in njegovih se pojavi škratja vojska pod Dvalinovim poveljstvom. Dvalin na čelu svoje vojske jaha kar na pujsu.

Tik preden se škratje in vilinci spoprimejo, prihrumi četrta vojska – orki. Začne se bitka. Legolas in Tauriel se podata na mejo Angmarja, od koder se proti Samotni gori odpravi še en kos orčje vojske. Peta vojska so orli v Redagastovi režiji. Bitka je odlično prikazana. Vmes je tudi nekaj hecnih vložkov, zlati prikaz Dvalinovega »dela z glavo«. Žal pa film od trenutka, ko se Thorin odloči, da bo

šef specialcev, pada v čudne, mestoma silno nelogične vode. Res ne razumem, čemu jim je bilo tega treba. Naj omenim recimo Legolasove antigravitacijske karafke ali obupno razvlečen boj med Azogom in Thorinom. Napad orlov na prihajajočo orčjo armado je itak parada neumnosti, vključno z »zračno« bitko med orli in netopirji. Zanimiv moment je recimo, ko na koncu Gandalf sede poleg Bilba in se ukvarja s pipo. S trem poda jasno sporočilo. Zanimivo je tudi soočenje z Nekromantom in vstalimi nemrtvimi Devetimi. Malce me je razočaral konec filma. Zmanjkala je pika na i.

Konkluzija?

Težka bo. Na eni strani imamo odlično izpeljano bitko, a jo skazi jo nelogičnosti. Škoda.

OCENA IN KONKLUZIJA

8,1/10

Kljub vsemu gre za najboljši del Hobita.

Fantje, saj bom plačal dohodnino!

Ta del filma ni razvlečen in liki imajo določen razvoj. Seveda pa se ne more primerjati z Gospodarjem prstanov, zlasti Kraljevo vrnitvijo, s katerim si deli nekaj opaznih lukenj, namenjenih razširjeni izdaji.

Če bi prej ne videli na filmu Gospodarja prstanov, bi ob tej trilogiji lahko ljubitelji fantazije krepko ploskali. Tako pa zlahka ugotovimo, da je avtor hotel malce namolsti franšizo. Vsekakor pa nikoli ne smemo enačiti katerokoli knjigo s filmom in obratno. Vsak medij ima drugačen pristop. (Op. ANI)

Ups, za roštiljado sem malce preveč podkuril

IGRE LAKOTE: UPOR 1

THE HUNGER GAMES - MOCKINGJAY PART 1

Za vas gledal Bojan Ekselenski

Podatki o filmu
kino, 2d, alternativa bodočnost
ZDA, 2014
Dolžina: 125 minute

Režiser:
Francis Lawrence

Igralci:
Jennifer Lawrence, Josh Hutcherson, Liam Hemsworth, Woody Harrelson, Philip Seymour Hoffman, Donald Sutherland, Julianne Moore, Sam Claflin, idr.

Kratek opis
Zgodba je še naprej kritika brutalnega kapitalizma v alternativni bodočnosti, ali res?

To je tretji film Iger lakote in prvi brez lakotnega fajta. Prva dva sta me precej navdušila, saj sta vsak zase odlična kritika kapitalizma in predvsem trendov, kam ta gre. Kaj pa tretji del?

Najprej nekaj o zgodbi. Katniss Everdeen, dekle, ki se igra z ognjem, je v podzemlju (dobesedno) 13. okrožja, kajti Kapitol je uničil 12. okrožje. Skrivnostno 13. okrožje je središče upora proti diktaturi lažne demokracije – Kapitola. Predsednica Alma Coin

(Moorova) želi Katniss za obraz upora. To tudi postane, ko se na lastne oči prepriča, kaj je Kapitol naredil z njenim domačim okrožjem. Velik del filma se vrti okoli Peeta Mellarka in družine, pa propagandni vojni, a filmu najedajo res hude nelogičnosti. Središče Kapitola ostane brez elektrike zaradi uničenja ene same elektrarne. Nadalje takrat crkne vsa njihova obramba, oziroma reševalna ekipa računa na to (čeprav gre za past). Takšnih drobnih neumnosti je še nekaj.

Seveda je film še naprej kritika brutalnega kapitalizma. A to sporočilo je malce razvodenelo. Film se preveč vleče, a kaj, ko hočejo financerji projekta temeljito izmolsti svoj vložek. Ironija? Tudi. Ne bom vam krtil užitka, saj je film kljub nedoslednostim, občasnim solzavostim in tudi neumnostim priporočljiv.

Film je malce razvlečen, sporočilo kritike malce razvodeneno, a na drugi strani imamo dobro igro, nekaj finih prebliskov in nadaljevanje tega, kar imamo radi iz predhodnih delov. Dobro prikaže pomen medijskega vojskovanja in vpliv medijev.

Med snemanjem je preminul igralec Philip Seymour Hoffman v vlogi Plutarha Heavensbeeja. Svojo vlogo je odlično opravil. Zaradi njegove smrti so morali malce spremeniti scenarij.

Zgoraj: Vsi morate kupovati v 13. Okrožju
Spodaj: Veš stari, punca, ki se igra z ognjem te bo sesula!

OCENA IN KONKLUZIJA

7,2/10

Razvodenelo sporočilo in razvlečen film.

MEDZVEZDJE INTERSTELLAR

Za vas gledal Bojan Ekselenski

Podatki o filmu

kino, 2d, znanstvena fantastika
ZDA, 2014

Dolžina: 169 minute * PG-13

Režiser:

Christopher Nolan

Scenarista:

Jonathan in Christopher Nolan

Igralci:

Matthew McConaughey, Anne Hathaway, Jessica Chastain, John Lithgow, Casey Affleck, Matt Damon, Wes Bentley, Bill Irwin, Mackenzie Foy, Topher Grace, David Gyasi, idr.

Kratek opis

Končno znova čistokrvni ZF film z vesoljskimi ladjami, črvini in črnimi luknjami ter seveda vse, kar sodi zraven.

Medzvezdje je čistokrvni znanstveno fantastični film. Takšen, kakršnih ne snemajo več. Posebej me je osupnila vizualizacija nekaterih zanimivih fizikalnih fenomenov, kot je recimo vstopna točka v črvino ali bližina črne luknje. Pri vizualizaciji se je režiser poskušal držati tega, kar o prikazanih fenomenih vé znanost. To je nekaj, kar že dolgo pogrešam v ZF filmih. Pridevnik znanstvena naj bi poudarjal fikcijo, kjer naj bi bil realni temelj.

Vsebina ni tako pretresljiva. Svet je pred uničenjem. Vse razpada in zadnja možnost je naselitev na kakšnem primernem planetu. V ta namen skozi črvino pri Saturnu pošljejo skupine na različne planete. Po letih čakanja pridejo rezultati in potrebno je poslati še eno odpravo.

Pošljejo bivšega poskusnega pilota Cooperja (McConaughey) v družbi dr. Brand (Hathaway) in drugih. Pred odhodom smo priča

klasični ameriški družinskosti, ki na srečo ni takšna cokla, kot v mnogih drugih filmih. Seveda ne manjka tudi gobčni črnc (pač ni ga čez politične korektnosti), ki je skoraj kopija tistega v Misija na Mars. Tudi Misija mi je ljub, saj tudi ta film ni žalil pridevnik znanstveno.

No, vrnimo se k Medzvezdju. Ladja se po skoku čez črvino znajde v bližini zvezdnih sistemov blizu črne luknje. Najprej obišejo nenavaden vodni svet. Ker se čas v bližini črne luknje razpotegne, je nekaj ur na planetu enako nekaj let na orbiti. Logika? Na nekaterih mestih je filmskim ustvarjalcem pri logiki, navkljub sledenju fiziki, kar grdo spodrsnilo. Potem je sledila odločitev, kam naprej. Soočila sta se čustva ženske in razum moškega. Zmagal je razum, a cena za to je bila precejšnja. Znova smo priča osupljivi viziji in seveda spletke. Tukaj smo bili priča nenavadni plehkosti – čustva premagajo dimenzije, svetove, čas in prostor, a razum je nekaj, kar naredi napake. Ta del bi lahko bolje izvedli. A tako je, nihče ni popoln. Ne bom vam kvaril užitka z nadaljevanjem opisa zgodbe. Film je, navkljub nekaterim prav banalnim hecnostim, veličasten. Ves čas sem čutil vpliv Odiseje 2001. Celo glasbena spremljava je bila podobna veličastnemu Kubrickovem delu. In seveda ne smem pozabiti obeh robotov.

Naredimo konkluzijo.

OCENA IN KONKLUZIJA

8,5/10

Odlično ZF delo.

Gre za odlično ZF delo, ki ne stavi na ameriško iztrebljanje vesoljskih teroristov in brutalen izvoz demokracije v vsak kot vesolja. Vsakdo z željo po ZF s soljo in sporočilom naj si ta film ogleda. Zaradi želje po ugajanju množicam ima nekaj mimostrelav, a to ne odtehta celote. V zadnjih letih so nam redko dostavili ZF film, ki kljub spektaklu lahko dostavi še nekaj več. Mogoče sem malce odpustljiv, ker sem pač ljubitelj vesoljščin s soljo. A to ne odtehta dejstva, da gre za enega boljših ZF filmov zadnjih let. IMDB filma je 8,9/10, kar tudi veliko pove.

Naveličal sem se se koruze. Raje grem v vesolje!

Hej! To je moj lunch paket! Tace stran!

DRAKULA, SKRITA ZGODBA DRACULA UNTOLD

Za vas gledal Bojan Ekselenski

Podatki o filmu

kino, 2d, fantastična grozljivka
ZDA, 2014

Dolžina: 92 minute * PG-13

Režiser:

Gary Shore

Scenarista:

Matt Sazama, Burk Sharpless

Igralci:

Matthew McConaughey, Anne
Luke Evans, Sarah Gadon, Dominic
Cooper, Samantha Barks, idr.

Kratek opis

Zmešnjava z Drakulo in podobnimi
stvari.

se k starodavnemu zlu, ki za ultimativni dvig EXP postavi ultimativno ceno. Vlad se odloči, da je vredno. Od tod naprej gre film v fantastične vode, kar pa žal ni izvedeno najbolje. Do bridkega konca je parada luknjavosti ... Škoda. Seveda so že nakazali morebitno nadaljevanje, če bo dovolj obilen dotok cekina.

Konkluzija je trda!

OCENA IN KONKLUZIJA

6,0/10

Zmešnjava pač!

Zgoraj: Ni ga čez dobro iztrebljanje teroristov

Spodaj: Moje ljubke ptičice ...

Drakulo sem pričakoval s precejšnjo nestrpnostjo. Je sposoben kdo še posneti spodobno vampirščino brez nepotrebne romantike in ostalih nepotrebnosti? Nam lahko kdo dostavi čisto pravo pitje krvi?

Zgodba se začne obetavno. Priča smo Vladu Tepešu, romunskega knezu, ki je del življenja prebil na turškem dvoru kot sultanov talec. Njegova kneževina je nekakšen turški vazal. Vse je bilo fino, skoraj v skladu z zgodovinskim, ko pridejo hudi Turki z debelimi ... in zahtevajo davek v obliki dečkov. Vlad reče NE! V prvi rundi zmaga ameriška družinskost, a v naslednji je soočen z ogromno turško vojsko. Kaj storiti? Zateče

To je največ, kar lahko podelimo tej zmešnjavi. Scenaristi najbrž niti sami niso vedeli, kaj so želeli. Plačniki drakuljenja so zahtevali nekaj, kar se bo prodajalo in dobili smo, kar so si na osnovi tržne raziskave želeli Američani med 2 in 92 leti z IQ<50.

Film drži pokonci samo Luke Evans v podobi Vlada Drakule Tepeša. Vsi drugi so bolj ali manj statisti. Poznavalci Igre prestola bodo prepoznali kar nekaj likov in ljube Martinove sage. Tam so bistveno boljši ...

Film je namenjen ljubiteljem vampirjenja in zgodbe o začetku mita. Kot sme omenil, film se dobro začne.

DRUGOTNOST.SI

SVET NA DRUGI STRANI DOMIŠLJE

www.drugotnost.si

Kar ni mogoče najti v tej številki, je zagotovo na naši spletni strani.

Tudi stare številke Jašubeg en Jered od prazgodovine (beri: od prve številke) do danes in to v PDF!

NA ROBU JUTRIŠNJEGA DNE *EDGE OF TOMORROW*

Za vas gledal Bojan Ekselenski

Podatki o filmu

DVD, znanstvena fantastika

ZDA, 2014

Dolžina: 114 minut

Režiser:

Doug Liman

Igralci:

Tom Cruise, Emily Blunt, Charlotte Riley, idr.

Kratek opisa

Ne izkrcanje v Evropi v Normandiji, temveč na nekem obkurnem planetu, ehm, Zemlji.

Na robu jutrišnjega dne bi zlahka odpravil z zamahom roke, še eno plapolanje ameriške zastave in še ena parada izvoza demokracije. A ne gre tako zlahka. Vsako leto nam dostavijo invazijo zlobnih vesoljcev na naš ljubi domek. Vedno se z njimi spoprimejo Američani. Tokrat so ti vesoljci še posebej zlobni, ker lahko prevrtijo čas nazaj in naredijo popravke. Priča smo zasedbi Evrope in pripravam za novi Dan D (ne pozabimo, letos obhajamo 70-letnico tega dogodka in film je temu nekakšen poklon). Major US William Cage (Tom Cruise) je v vlogi strahopetnega vojnega piarovca, ki ga splet okoliščin (in njegovega gobcanja) dostavi v oklep rekruta na prvi bojni črti. Med izkrcanjem na plaži, za las podobni tisti v Normandiji, pa slučajno pokonča t.i. Alfo. Ker pride v stik s krvjo pošastka, dobi sposobnost previjanja časa. Ob vsaki smrti se vrne na začetek in z novimi izkušnjami ponovi vajo. Tako nekaj 10x ponovi izkrcanje, ki se konča s katastrofo za zaveznike. Potem se z Rito (Emily Blunt), izkušeno vojno junakinjo, odloči za pokončanje Omega, glavnega uma lovkastih vesoljcev. Ti grozijo z zasedbo

celega planeta in ukinitvijo fast foodov. Torej, vzrokov za terminiranje sovražnikov demokracije je dovolj. Vajo lova in ubijanja nekajkrat ponavljata. Kot v kakšni računalniški igri.

Zgodba je zaradi izvedbe ves čas zanimiva in te drži pred ekranom. Akcija je odlično posneta in na srečo ne najeda s poceni patriotizmom. Spremljamo Cageov razvoj iz strahopetne miške v razturaškega MF pobijalca alienov. Film bi slabše izpadel, če ne bi bil poklon Normandiji 1944 in tudi klavnici Verduna iz prve svetovne vojne (100. obletnica začetka!!!). Scene so resnično pravi poklon izvirniku v živo. Tudi nekatere nelogičnosti lahko požremo.

Konkluzija?

OCENA IN KONKLUZIJA

7,9/10

Odlično za alienski vojni film.

Za višjo oceno mu manjka malce več konsistence in manj klišejskih likov. Ti so sicer pristrčni, a tudi ta pristrčnost ima meje. Vsekakor je film obvezen ogled za vse

ljubitelje dobre akcije z ZF noto. Ideje v filmu so dobre in lepo predstavljene. Film je vreden nakupa v obliki DVD & BRD, čeprav je disk precej standardno opremljen, torej brez posebne dodane vrednosti.

Zgoraj: Čuj, res jih morava sesuti. Ukinili bodo refil in cukar v solati!

Spodaj: Obljubim! Ne bom več izvažal ameriške demokracije in ne bom sejal bedaste družinskosti.

Saj nas tu in tam malo strese elektrika, a kaj bi to! Mi 'mamo se fajn.

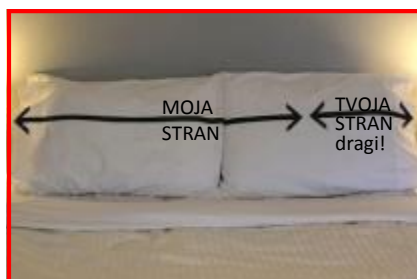
Lahka aviacija, v boj!

Voda na Marsu!

Kaj buljiš?! Medtem, ko si bil na dopustu je v pisarni prišlo do časovno-prostorske razpoke.

STAR WARS – SKORAJ BREZ BESED

ČARNI, UKLETI IN ŠE KAKŠEN ANGEL

DANILA ŽORŽ

Vprašanja zastavljal Andrej Ivanuša

DANILA ŽORŽ (rojena 1979) je bila zlata maturantka, nato je diplomirala na Pravni fakulteti v Ljubljani, leta 2010 je opravila še magisterij na Evropski pravni fakulteti v Novi Gorici. V Ajdovščini ima svojo odvetniško pisarno in je tudi mediatorica. Veliko priznanje je dobila za svoja prvenca, znanstvenofantastično-pustolovska romana *Poskus* (2000) in *Izkop* (2005), saj se je z obema uvrstila med pet finalistov za Večernico. Leta 2008 je napisala otroško detektivko *Primer letečega kovčka* in leto kasneje še *Primer neznanega letečega predmeta*. Po prvem Primeru je po Danilinem scenariju nastal tudi kratek interaktiven animirano-igrani film (režija in animacija Klemen Gorup, 2008). Film *Primer letečega kovčka* je bil predvajan na TV Slovenija. Po Sloveniji je izvajala interaktivne delavnice za otroke. O svoji ustvarjalnosti in spodbujanju bralne kulture je pisala v strokovni reviji *Otrok in knjiga* (št. 73, 2008, »Ofenziva« letečega kovčka). Leta 2012 je izšel njen fantazijski roman *Čarni angel*, letos pa še njegovo nadaljevanje *Ukleti angel*.

Opazil sem, da fantazijo v glavnem pišejo tehnično-tehnološko, ekonomsko ali pravno izobraženi pisatelji z diplomami ali celo z magisteriji. Kaj je tebe kot pravnico pritegnilo, da si se lotila pisanja fantazijske literature?

Fantazijske literature sem se lotila že davno prej, preden sem postala pravnica. Sicer pa mi je ta žanr všeč, ker omogoča največ kreativne svobode. Če ti ni všeč, da je nebo modro, si pač zamisliš zelenega, potem pogledaš, kakšno kemično strukturo bi tako ozračje imelo, in kakšno življenje bi se v teh pogojih razvilo ... in že imaš nov planet, pripravljen, da se na njem odvije tvoja zgodba. Simulacija alternativ za vse, kar ljudje vidijo kot samoumevno, mi je od nekdaj nadvse privlačna. Za verodostojnost take simulacije pa je nujno potrebno znanje s področji, ki jih naštevaš.

Kot pravnica sem ujeta znotraj pravil, ki jih postavljajo zunanji akterji, v fantazijski literaturi pa lahko vsa ta pravila postavim pod vprašaj, tako da je to tudi ventil za sproščanje frustracij, ki jih povzroča neučinkovita zakonodaja.

Žal fantastika v Sloveniji šteje za »neumetniški«, cenen, mogoče celo neprimeren žanr. Po drugi strani pa je fantastika zaradi svojega velikega potenciala vedno prvi žanr, ki pade pod sekiro avtoritarnosti. Če se združi to dvojje, potem mora biti nujni sklep vsakega literata ta, da Slovenija nujno potrebuje kvalitetno domačo fantazijsko literaturo, ki bo ta žanr postavila

Danila Žorž—foto Jože Suhadolnik

(tudi v krogih strokovnjakov in oblikovalcev (srednje) šolskih kurikulumov) na mesto, ki si ga zasluži.

Podpišem se pod geslo: **»Reality is for those who can't handle science fiction.«** (Resničnost je za tiste, ki ne zmorejo uporabljati znanstvene fantastike.) Znanstvena fantastika (oziroma tudi druge vrste fantazijske literature) imajo moč, da bralcu pomagajo preseči lastne predsodke. Bralec bo namreč zgodbo, ki na prvi pogled nima nobene zveze z njegovim vsakdanjem življenjem sprejel bolj odprto in bolj neobremenjeno in bo zato tudi lažje dobil objektivni pogled na svoje prepričanje. Fantazijska literatura bralcu nastavi veliko bolj jasno ogledalo kot drugi žanri, zato (v nasprotju s popularnim prepričanjem, da gre za eskapizem) zahteva nadpovprečno pogumnega bralca.

Pred nami je tvoja nova knjiga *Ukleti angel* (založila PH RED, Bled, 2014). O čem je zgodba in kakšno sporočilo želiš podati bralcem?

Ukleti angel je druga knjiga v sagi Pravi svet. Saga se odvija okrog treh srednješolcev: Zale in Brite, ki sta čarovniški začetnici in Amedejem, lovcom na čarovni-

ce, v katerega se zaljubita. Poleg vseh problemov, ki jih imajo običajni najstniki, se morata spopadati še z nadnaravnimi silami, ki jih po nerodnosti ali naključju priključeta sami ali ki jih nadnju priključijo drugi (od amorfnih senc, preko fantazem in elementalov do čisto konkretnega demona), in z Redom, fanatično in okrutno podtalno organizacijo lovcev na čarovnice. Čarovnici sta na začetku precej naivni in amaterski, vendar se sčasoma, tudi po sili skrajnih razmer, naučita čisto resne magije, brezobzirni stranski liki pa ju ozdravijo naivnosti. Ukleti angel je poln podrobno opisanih čarovniških ritualov (izhajala sem iz wiccanske tradicije), vključno z uroki in vsemi potrebnimi pripomočki. Vse dogajanje je postavljeno tako rekoč na domače dvorišče: v Ljubljano in okolico.

Sporočilo? Poleg tistega, ki je prisotno v vseh mojih knjigah (stvari nikoli, ampak res nikoli, niso take, kot so videti) bi bilo najpomembnejše tole: **»Nase se lahko vedno zaneseš, tudi takrat, ko vsi ostali odpovejo.«**

Saga Pravi svet v tem trenutku obsega dve knjigi: Čarni angel in Ukleti angel. Koliko knjig bo na koncu v sagi in katera je naslednja?

Glede števila knjig sta dve varianti: tri ali devet. Prve tri sledijo Zali in njeni poti od povprečne najstnice do prave čarovnice. Po enakem principu bosta moral odrasti tudi druga dva akterja, Brita in lovec na čarovnice Amedej. Njima bi pripadle knjige od četrte do devete. Ali se bo to res zgodilo je odvisno predvsem od interesa založbe, da s sago nadaljuje. Če interesa ne bo, se bo saga zaključila z zadnjo knjigo Zaline zgodbe, to je s Padlim angelom. V tem delu Zala končno ugotovi, kaj hoče biti in do kod segajo njene moči, vzame si nadzor nad svojim življenjem, hkrati pa se razkrijejo prave identitete vseh akterjev, pa tudi »sil iz ozadja«, ki so doslej upravljale s tremi junaki.

Kako ustvariš »svoj izmišljeni« svet? Koliko ti pri tem pomaga znanje fizike, biologije in podobnih področij iz šolskih klopi?

Ko kujem novo zgodbo, izhajam iz glavnih likov. To je zame najlažji del, zdi se mi, da se »rodijo« kar samodejno. Ugotovim, kdo so, njihov značaj, motivacije, preteklost in cilji.

Ko so liki izdelani se začne simulacija njihovega obnašanja: glede na to, kakšne so njihove predispozicije – kaj se bo zgodilo, če jih dam skupaj? Iz tega se oblikujejo glavni konflikti, ki so jedro zgodbe.

Zadnja faza je oblikovanje sveta: v kakšnih okoliščinah bi se ti konflikti najbolj izrazili in omogočili, da liki dosežejo (ali pač ne) svoj cilj. Moji svetovi so zelo blizu realnosti, vnašam le posamezne fiktivne elemente (npr. višji nivo znanosti, alternativne zgodovinske časovne linije, kaka teorija zarote o prikriti sedanjosti, obstoj nadnaravnih sil ali čarovništva, itd.), pač tisto,

kar naredi razliko med knjigo in reportažo. *(Kot zanimivost lahko povem, da sem za vreme v Čarnem angelu uporabila resnične meteorološke podatke in sem zgodbo celo prilagodila, da se je ujela z njimi.)*

Za te fiktivne elemente vedno skušam najti kakšno sidrišče v »normalnosti« (kvantna fizika recimo daje zelo dobra oporišča za razlago čarovnije, kakšen bolj obskuren arheološki članek daje verodostojnost alternativni zgodovini, na internetu pa tako ali tako vedno najdeš kakšen podatek, ki bo »potrdil« še tako za lase privlečeno teorijo zarote). V procesu oblikovanja verodostojnih svetov je tako nujna sinteza različnih področij in znanosti, ki na videz nimajo ničesar skupnega. Vsa navlaka, ki se jo je bilo treba naučiti v šoli, se tukaj izkaže za neprecenljivo, saj je osnova za nadaljnje raziskovanje. Seveda postane najbolj zanimivo, ko se dokoplješ do gradiva, ki postavlja na laž, na glavo ali pod vprašaj tisto, kar je v šolskih učbenikih, a do tja ne moreš priti (oziroma če prideš ti manjka pomemben kontekst) brez šolske osnove.

Katero literaturo bereš, da si pomagaš pri pisanju?

Najprej je seveda strokovna literatura. Ko raziskujem snov za pisanje posamezne knjige, naštudiram ogromno literature in internetnih virov. Oba, Čarni angel in Ukleti angel, sta zahtevala vsak vsaj za eno diplomsko nalogo prebranega gradiva, z zelo različnih področij, od zgodovine čarovništva do geologije.

Občasno preberem tudi kakšen priročnik ali članek o kreativnem pisanju, vendar zmeraj z malo distance. Iščem načine, kako izboljšati svoj sistem pisanja, ne da bi pri tem razsula tiste elemente, ki že zdaj dobro delujejo.

Tretji sklop so leposlovna dela, ki imajo podobno tematiko ali ciljno publiko kot knjige, ki jih trenutno pišem. Ne gre za to, da bi hotela posnemati te knjige, pač pa bolj za to, da skušam avtorju »zlesti v glavo« in ugotoviti, kako je razmišljal in kako se je počutil, ko je pisal.

Prav gotovo imaš tudi sama najljubšo knjigo? Zakaj ti je prav ta najbolj pri srcu?

Za knjižnega molja je to zelo težko vprašanje. Nimam ene najljubše knjige, so pa knjige, ki so na meni in mojem pisanju pustile pečat. Zagotovo sem največkrat prebrala Scottovega Ivanhoeja (to je bilo tik pred tem, preden sem si sama začela pisati knjige, ker je v knjižnici zmanjkalo takih, ki bi se mi zdele zanimive). Največje »razodetje« v mojem pisanju je bil zagotovo Michael Chrichton, saj sem pri njem prvič naletela na tako dobro združitev znanosti in znanstvene fantastike, da je bilo težko ločiti, kje se konča znanost in začne fantastika. Znanstveno ozadje je bilo izjemno dobro razloženo in razumljivo, kljub temu pa je bila zgodba napeta in knjiga neodoljiva.

Med mojimi najljubšimi primeri prepletanja (res velikega števila) zgodb in gradnje alternativnih svetov je Night's Dawn Trilogy od Petra F. Hamiltona. Knjiga, ki me je tako razjezila, da sem se lotila žanra najstniških ljubezenskih romanov (ki jih nisem nikoli brala, ko sem bila najstnica), pa je Somrak. Za tehnologijo kriminalke ostaja moja najljubša referenca Agatha Christie.

V JEJ objavljamo zgodbe novih piscev. Kaj bi jim svetovala?

Najbolj bistveno: nikoli naj vas ne bo sram tega, kaj ste napisali. Pokažite, kaj ste napisali, ob vsaki možni priložnosti. Iztisnite iz svojih bralcev mnenje, če vam ga ne dajo prostovoljno. Povratne informacije so najbolj dragocena valuta za vsakega pisatelja. Nikoli ne obupajte, če je povratna informacija negativna – razjezite se in izboljšajte svoj tekst.

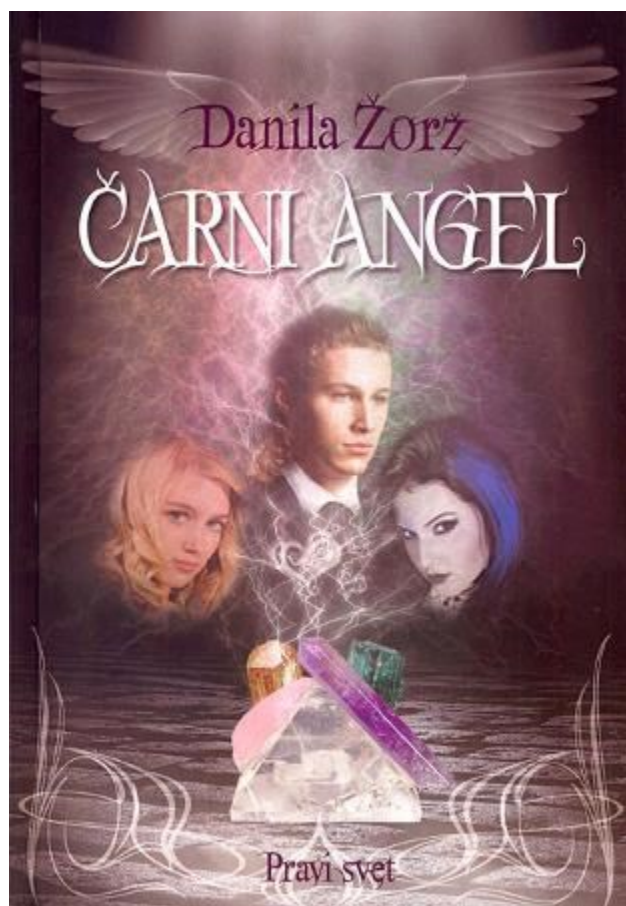
Ko končate prvi osnutek, ga obvezno za par tednov pustite v predalu. Pozabite nanj. Samo tako boste lahko s svežim, neobremenjenim pogledom zares videli, kaj ste napisali. Medtem pišite kaj drugega.

Popolna knjiga ne obstaja. Takoj, ko napišeš nek tekst, imaš občutek, da je to najboljše, kar lahko narediš. Po prvem branju mesec za tem se ti zdi katastrofa in bi jo najraje zažgal. Po treh mesecih poliranja, se ti

zazdi sprejemljiva. Ko ti založnik sporoči, da jo hoče izdati, si blažen in prepričan, da je to tvoje najboljšo delo vseh časov. Teden dni po tistem, ko dobiš v roke natisnjen izvod, ko se je evforija že podela, zagledaš vse nerodnosti in napake v zgodbi. Takrat si zaželiš, da knjiga ne bi nikoli izšla. Ko po desetih letih ponovno odpreš svojo prvo izdajo, se smejiš sam sebi in svojemu otročjemu slogu. Popolnega zadovoljstva z nekim tekstom ni mogoče doseči, zato ga nima smisla zasledovati. Vsekakor pa ima smisel zasledovati kakšno izdajo, da se to doseže pa je prva in najbolj nujna predpostavka za to pa je ta, da daš tekst od sebe.

Ob sagi zagotovo že razmišljaš ali celo že pišeš kaj drugega. Ali nam lahko malce odpreš vrata v tvojo črno skrinjico?

Pišem res veliko, še več pa imam idej. Na zalogi imam že, če sem prav preštela (lahko je tudi kakšna več), štiri dokončane knjige pa še nekaj drugih tekstov, ki čakajo, da se jih bogovi knjigotrštva usmilijo. Med njimi so: precej obsežen znanstvenofantastični roman, ki povezuje davno preteklost z daljno prihodnostjo; fantazijski romanček za otroke, v kateri junaki medsebojno vplivajo na njihove sanje in potem v njih čisto zares živijo; tretji del iz serije Primerov, to je Primer vampirja v megli; in en krajši scenarij. Ena od

mojih kratkih zgodb, Proces, prihaja v naslednjem Zvezdnem prahu. O tem, kaj imam še v delu pa raje ne bi govorila – ideje so fluidne in nočem jih ukalupiti s tem, da jih nekje zapišem.

Zagotovo je pisanje eden izmed tvojih »pobegov« iz formalističnega pravnega sveta. Ali imaš ob tem še kakšen hobi? Ali te veseli še kaj drugega?

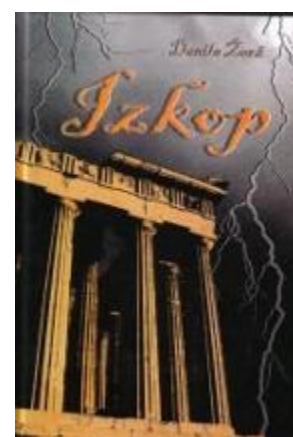
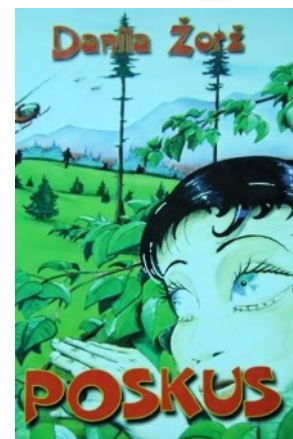
Zanima me vse, kar je kreativnega, kjer se nekaj ustvari, kjer prej ni bilo nič. Niso mi pod čast »obrnitiški« (ali staromodni) hobiji, kot so recimo šivanje, pletenje, kvačkanje, klekljanje, vezenje; povsod pa obrt nadgrajujem s tehniko, recimo z oblikovanjem krojev ali vzorcev za idrijsko čipko, kar je oboje tehnično precej zahtevno, zahteva pa tudi določen smisel za estetiko oziroma umetnost. Oblikujem nakit, slikam na svilo, moja kuhinja je laboratorij za nove recepte. Na drugi strani je seveda računalništvo in elektronika. Recimo pred kratkim sem se zagrizla v osnove sestavljanja in programiranja vezij. Hobijev imam nasploh toliko, da si večino časa želim, da bi živela na Veneri (kjer je dan dolg za tričetrto zemeljskega leta), ali vsaj na Marsu (za tiste dodatne pol ure vsak dan).

Za konec, bi še sama kaj dodala?

Geslo moje križarske vojne je: »**Branje je zabavno.**«

Če se ob branju ne zabavaš, to pomeni samo to, da bereš napačno knjigo – išči dalje!

Hvala lepa za intervju z željo, da bi ti uspelo preseliti se na planet Venemars, kjer je dan dolg tričetrto leta in leto za 11 mesecev daljše od zemeljskega.

PREGLED LITERARNE BIBLIOGRAFIJE

- Odiseja / Danila Žorž - Cmok : z nadevom treh enodejank (zbirka treh enodejank), Ljubljana - ŠOU, Kultura, 1999
- Poskus, roman, Zbirka Najhit - zbirka uspešnic za najstnike - Karantanija, 2000
- Izkop, roman, Zbirka Najhit - zbirka uspešnic za najstnike - Karantanija, 2005
- Primer letečega kovčka, Zbirka Najhit - Karantanija, 2008
- Primer letečega kovčka (DVD): en film, šest prizorov, več kot dvakrat toliko možnih razpletov, rešitve dodane! - Produkcijska hiša RED, 2008
- Primer neznane letečega predmeta, Zbirka Najhit - Karantanija, 2009
- Čarni angel, fantazijski roman, Ph RED, Bled, 2012
- Ukleti angel, fantazijski roman, Ph RED, Bled, 2014

POVZETKI VSEBIN KNJIG

Prvenec **POSKUS** govori o znanstvenici, ki jo po hudi prometni nesreči spremenijo v kiborga.

Druga knjiga **IZKOP** je kompleksnejša. V Grčiji na nekem otoku potres odkrije stavbo, verjetno svetišče in skupina arheologov je poslana tja, da razišče novo odkritje. Stavba je zelo nenavadna in neprimerljiva z ostalimi odkritji. Na otoku naj bi bili arheologi popolnoma sami, vendar se kmalu zgodi umor, sledi pa mu grozna nevihta, zaradi katere so se prisiljeni zateči v novo odkrito stavbo. Tukaj odkrijejo, da je stavba elektrarna civilizacije, ki je bila bolj napredna od današnje, a je izumrla. Arheologi pa po naključju elektrarno spet poženejo in so kmalu soočeni z njeno morilsko močjo.

PRIMER LETEČEGA KOVČKA in **PRIMER NEZNANEGA LETEČEGA PREDMETA** sta detektivski zgodbi za otroke. Po prvem so posneli tudi kratek film.

Saga **PRAVI SVET** se odvija okrog treh srednješolcev: Zale in Brite, ki sta čarovniški začetnici in Amedejem, lovcom na čarovnice, v katerega se zaljubita. Poleg vseh problemov, ki jih imajo običajni najstniki, se morata spopadati še z nadnaravnimi silami in z Redom, fanatično in okrutno podtalno organizacijo lovcev na čarovnice.

DVAINŠTIRIDESET

Pripravil Andrej Ivanuša

Pravi ljubitelji znanstvene fantastike to število obožujejo skoraj z versko gorečnostjo. Ostalim prebivalcem **Pretežno neškodljive** pa ne pomeni ničesar. Pravzaprav je za njih to le število, ki pride izza števila enainštirideset in za katerim pride število triinštirideset na številski premici realnih števil. Je število, ki je deljivo z dva (21), tri (14), šest (7), sedem (6), štrinajst (3), enaindvajset (2) ter seveda z ena in samim seboj. Čemu toliko govora ob omembi tega števila? **Predvsem pa brez panike**, prosim, vse bom pojasnil takoj!

ODGOVOR NA ULTIMATIVNO VPRAŠANJE

Število 42 je tisti odgovor na ultimativno vprašanje **o Življenju, Vesolju in sploh Vsem**, ki ga je postavila skupina hiper-inteligentnih pan-dimenzionalnih bitij, ki jih Zemljani vidimo kot bele miši, najpopolnejšemu računalniku Globoka misel. Ta je za odgovor potreboval 7 in pol milijonov let. Odkrito povedano, pravzaprav niti ni čisto znano, kaj je bilo izvirno vprašanje. Domneva se – zdi se – tako nekako je bilo res – menda postavljeno vprašanje. Stvarniki naj-oh-in-sploh-mega superračunalnika Globoka misel so seveda poprosili stroj, da jim razkrije prvotno vprašanje. A je stroj suho odvrnil, da to ne more, lahko pa pomaga ustvariti še boljši stroj, ki bo povedal, kaj je bilo prvotno vprašanje. Vendar domnevam, da pri tem ni bil najbolj iskren.

Obstaja namreč teorija, ki pravi, ko bo nekdo natanko ugotovil, kaj je Vesolje, čemu služi in zakaj sploh je, bo le -to v trenutku izginilo in nadomestilo ga bo nekaj še bolj bizarnega in nerazložljivega. Obstaja še druga teorija v kateri avtor pravi, da se je to že zgodilo.

Zemlja je po »bogatem« opisu v Štoparskem vodniku po Galaksiji označena kot »pretežno neškodljiva«. Pogled nanjo z Lune.

Ford Perfect, dopisnik Štoparskega vodnika po Galaksiji in Arthur Dent, brezdomec, brezplanetarec (lika iz filma).

V knjigi Douglasa Noela Adamsa **O Življenju, Vesolju in sploh Vsem** (originalni naslov: *In Life, the Universe and Everything*) je predstavljen Prak, osebek, ki menda pozna vso resnico. Ta zagotavlja, da je 42 Pravi Odgovor (PO) na Tisto Vprašanje (TV), vendar obojega ni mogoče znanstveno potrditi. V kolikor bi TV in PO obstajala v istem Vesolju, bi se medsebojno anihilirala in v proces anihilacije za seboj potegnili še vse Vesolje (prva teorija) ter ga nadomestila še z nečim bolj čudnim (druga teorija). Vsekakor je priporočljivo, da število ne izgovarjate na glas ali celo kričite. V peti knjigi Douglasa Noela Adamsa **Pretežno neškodljiva** (Mostly Harmless) glavni junak Arthur Dent na planetu Milliways pogleduje na hišne številke v dolgi ulici, kjer išče restavracijo. Na koncu ulice se ustavi, glasno zakliče: »Tam, številka 42!« in vstopi v klub Beta, kjer je lastnik Stavro Mueller (Stavromula Beta).

Ta krik povzroči, da je Zemlja takoj uničena v vseh njenih časovno-prostorskih inkarnacijah. Prepričljivo izhlapi in ne izvemo, kaj bolj nerazložljivega in bizarnega jo je nadomestilo.

Glavni junak celotne štorije pridobi komputacijsko matriko v svoje možgane. V eni izmed iger, ki jih igra s svojim vesoljskim partnerjem Fordom Perfectom, iz vreče vlačijo naključne domine in na vsaki je isto vprašanje:

»Koliko je šest krat devet?«

Artur odgovori brez razmišljanja:

»Šest krat devet. Dvainštirideset!«

»To je to. To je vse, kar je!«

»Vedno sem menil, da je nekaj fundamentalno narobe s tem vesoljem.«

Vendar je šest krat devet dejansko enako štiriinpetdeset. Za to pa so krivi Golgafrinčani, ki so že v prazgodovini pokvarili Zemljo (ta je del še-boljšega-naj-oh-in-sploh-mega superračunalnika) in s tem vsadili napačno matriko v Arturjevo podzavest.

Douglasa Adamsa so velikokrat prosili, naj pojasni, kako je prišel na to številko. Teoretiki med njimi so napletli vse mogoče storije, ki naj bi pojasnile bizarost števila, ki niti ni praštevilo. Če bi le bilo vsaj to! Najbolj matematični bralci so odkrili, da je $6_{13} \times 9_{13} = 42_{13}$ (trinajstiško, števila z bazo 13). Douglas Adams se je kasneje šalil na račun te ideje in ob tem izjavil:

»Se opravičujem, vendar ne pišem šal z bazo 13!«

Drugi so ugotovili, da je 42 binarno 101010, kar je videti nekako zelo okroglo. Tretji so spoznali, da se svetloba lomi pod kotom 42 stopinj v vodnih kapljicah in tako tvori mavrico. Četrty so našli podatek, da svetloba potrebuje 10^{-42} sekunde, da prepotuje premer protona.

Adams jih je 3. novembra 1993 razsvetlil:

»Odgovor je zelo preprost. To je bila le šala. Potreboval sem neko popolnoma običajno, ne preveliko število in popolnoma naključno sem ga izbral. Binarne vrednosti, števila z bazo 13, tibetanski menihi, itd. so čiste neumnosti. Sedel sem za pisalno mizo in skozi okno strmел na vrt. Potem sem pomisli, da bi bila 42 čisto spodobna številka. Pa sem jo zapisal. Konec zgodbe!«

DOUGLAS ADAMS NIMA POJMA

Douglas Noel Adams (rojen 11. marca 1952, Cambridge, Anglija - umrl 11. maja 2001, Santa Barbara, Kalifornija, ZDA) je bil angleški pisatelj, humorist in dramatik. Njegovo najbolj znano delo je 'trilogija v

Douglas Noel Adams (1952–2001)

petih knjigah' **Štoparski vodnik po Galaksiji** (The Hitchhiker's Guide to the Galaxy).

Začetek te serije knjig je bil v letu 1978 v obliki radijske komedije na radio BBC. Knjige so: **Štoparski vodnik po Galaksiji** (The Hitchhiker's Guide to the Galaxy, 1979, ISBN 0-330-25864-8, strani 151), **Restavracija ob koncu Vesolja** (The Restaurant at the End of the Universe, 1980, ISBN 0-345-39181-0, strani 175), **O Življenju, Vesolju in sploh Vsem** (Life, the Universe and Everything, 1982, ISBN 0-345-39182-9, strani 166), **Zbogom in hvala za vse ribe** (So Long, and Thanks for All the Fish, 1984, ISBN 0-330-28700-1, strani 153) in **Pretežno neškodljiva** (Mostly Harmless, 1992, ISBN 0-330-32311-3, strani 186). Vse skupaj pa se je končalo s prodanimi 15 milijoni kopij petih knjig, televizijskimi nadaljevalkami, odrskimi igrami, stripi, računalniško igro, filmom leta 2005 in s pregovori, šalami, skeči ter frazami, ki so postale del svetovne dediščine. Časovni okvirji nastanka si sledijo tako: najprej je bila radijska igra prvih dveh delov na BBC (1978), nato gledališka igra (1978), pet knjig v obdobju od 1979 do 1992, TV serija (1981), računalniška igra (1984), strip DC Comics v letih od 1993 do 1996, radijska adaptacija zadnjih treh delov v 2004 in 2005 ter isto leto še film.

V slovenščino je knjige prestavil Alojz Kodre. Po mnenju mnogih poznavalcev obeh jezikov, angleščine in slovenščine, je svoje delo opravil odlično. Še več, nekateri trdijo, da je ŠVPG (beri Štoparski vodnik po Galaksiji) slišati bolje in bolj zabavno v slovenščini kakor v originalu. Prve štiri knjige je Tehniška založba Slovenije izdala 1988 in 1989, zadnjo pa leta 1993.

O HIŠI IN GRADOVIH

Prva knjiga se začne tipično angleško z »moja hiša – moj grad«. Arthur Dent, povprečen prebivalec deževnega atlantskega otoka, se zjutraj zbudi in ugotovi, da mu hočejo porušiti hišo, da bi naredili prostor za obvoznico. To skuša preprečiti tako, da se gradbene-mu stroju uleže na pot. A od namere ga odvrne prijatelj Ford Perfect, ki mu v bližnji gostilni razkrije, da bo Zemlja v kratkem uničena zaradi gradnje hiperprostorke obvoznice skozi Vesolje. Njegovo življenje se obrne na glavo. Kmalu se znajde na krovu vogonske gradbene vesoljske ladje s prijateljem, ki trdi, da ni Zemljan, temveč posebni poročevalec Štoparskega vodnika po Galaksiji, rojen na planetu, ki kroži okrog zvezde Betelgeze. Ko ju Vogoni vržejo z ladje, naštopata vesoljsko ladjo Zlato srce, ki deluje na neverjetnosti pogon.

Sam začetek celotne storije deluje kakor prava znanstvena fantastika. Vendar knjige to niso. Ehm, torej, so, ampak so tudi filozofska razprava. A ne kot kakšno dolgočasno nakladanje, temveč zabavno, humorno branje. V vseh petih knjigah nam je avtor na

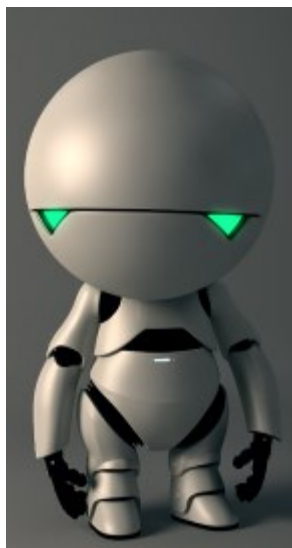
Tipičen predstavnik Vagonov (lik iz filma).

830 straneh ponudil besedilo, ob katerem se vedno sprašujemo o smislu obstoja tako Vesolja kakor Človeštva.

MARVIN, TISTI ROBOT

Eden izmed najbolj nenavadnih likov v trilogiji v petih knjigah je robot Marvin. Robot ima vgrajen modul PČO (prave človeške osebnosti) in je bil narejen v Sirius Cybernetics Corporation, ki ima tovarno na enem planetu okrog zvezde Sirijus, ob tem pa še reklamacijski oddelek na sedmih drugih. V bistvu je pobegli škartiran prototip. Je izredno depresiven in spravlja v slabo voljo vse okrog sebe. Ima »možgane v velikosti planeta«, vendar ga uporabljajo za najpreprostejše naloge, kar ga še bolj zamori. Na primer, v prvi knjigi se poveže z umetno inteligenco policijske vesoljske ladje, da bi se pogovarjal z njo in jo odvrnil od aretacije svojih prijateljev, vendar jo s pravo »depro« pripravi do samomora.

Marvin trdi, da je 50.000-krat bolj inteligenten od povprečnega človeka (Ho-mo sapiantes), kar pa je, ro-

Robot Marvin
najbolj deprimiran

ko na srce, mnogo podcenjena vrednost. Na primer, ko ga ugrabijo vojni roboti s planeta Krikkit, da povežejo svojo inteligenco z njegovo. To je njihova največja napaka, saj so kmalu ohromljeni zaradi lastnega samopomilovanja in depresije, ne bojujejo se več, temveč v kotih sob preračunavajo kvadratične enačbe. Marvin pa sam istočasno izdelava vojaški strateški načrt za ves planet in reši »trikratno vse pomembne matematične, fizikalne, kemične, biološke, sociološke, filozofske, etimološke,

meteorološke in psihološke probleme Vesolja, razen svojih lastnih«, ob tem pa mimogrede napiše še nekaj uspavank.

Marvin ne kaže znakov paranoje, čeprav ga Zaphod Beeblebrox označi kot »paranoidnega androida«, prav tako nima znakov maničnosti, čeprav ga Ford Perfect označuje kot »manično depresivnega robota«. Ne, on je vedno le konstantno zlovoljen in godrnjav. Pravzaprav izkazuje neverjetno mero stoičnosti in je sposoben čakati sto milijonov let, da najde pravega delodajalca, ki bi znal izkoristiti njegove briljantne možgane.

RIBA BABILONKA

Riba babilonka pomeni univerzalni prevajalnik v vse svetovne jezike. Ime je dobila po opisu iz knjige Douglasa Adamsa. Je »živo« bitje, ki si ga vtaknemo v uho in z njo razumemo vse govorjene jezike v vesolju.

Riba babilonka je po ŠPVG majhna rumena ribica, podobna pijavki, in je bržkone najbolj čudna stvar v

Riba babilonka, levo lik iz filma, desno shematski prikaz delovanja.

vesolju. Hrani se z možgansko energijo, ki pa je ne črpa iz nosilca, pač pa iz bitij okoli njega. Iz te energije vsrkava vse podzavestna mentalne frekvence in se z njimi hrani. V možgane nosilca izloča telepatsko matriko, v katero združi mentalne frekvence z živčnimi signali, ki jih pobere iz centra za govor, od koder izvirajo. Praktična posledica vsega tega je, da z babilonko v ušesu pri priči razumete vse, kar pride do vas v obliki kakršnegakoli govora. Besede, ki jih slišite, so dekodirana matrika, ki jo je v vaše možgane izločila babilonka ... (Douglas Adams, *Štoparski vodnik po Galaksiji*, prevedel Alojz Kodre, TZS Ljubljana 1988, stran 45)

DAN BRISAČE – 25. MAJ

Dan brisače (angleško Towel Day) se praznuje vsako leto 25. maja kot poklon Douglasu Noelu Adamsu. Spominski dogodek je bil prvič obeležen leta 2001, dva tedna po njegovi smrti 11. maja, in se od takrat dalje praznuje vsako leto. Na ta dan pisateljevi privrženci ves dan okrog vratu nosijo brisače.

Štoparski vodnik po Galaksiji ve o brisačah povedati kar dosti stvari: Brisača, pravi, je takole približno naj naj najkoristnejša stvar, ki si jo medzvezdni popotnik lahko omisli. Po eni plati ima veliko praktično vrednost – popotnik jo lahko ovije okrog sebe, da ga greje, ko prečka mrzle lune Bete Jaglana; na lesketajo-

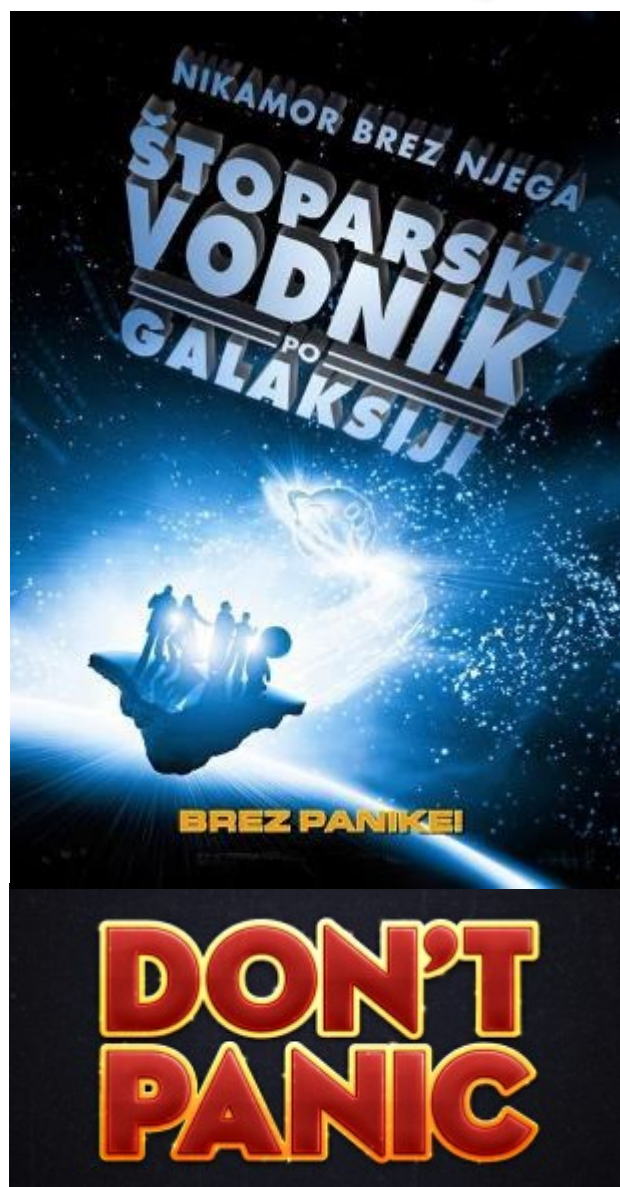
Traalski hroščati krvolok (neznansko neumna žival: če ga ne morete videti, sklepa, da tudi on ne vidi vas – zabiti ko štor, ampak zelo zelo krvoloč).

čih se plažah iz marmornega peska na Santraginusu V se lahko uleže nanjo in vdihava opojne morske hlape; na njej lahko spi pod zvezdami, ki sijejo tako žareče rdeče na puščavskem Kakrafoonu; lahko jo razpne kot jadro na majhnem splavu in se odpelje po počasni težki reki Moth; mokro lahko uporabi kot orožje v boju z golimi rokami; lahko si jo ovije okrog glave, da se zaščiti pred škodljivimi izparinami ali da se obrani pogleda traalskega hroščatega krvoloka (neznansko neumna žival: če ga ne morete videti, sklepa, da tudi on ne vidi vas – zabiti ko štor, ampak zelo zelo krvoloč); z njo lahko maha v stiski, da prikliče pomoč, in seveda se z njo lahko tudi obriše, če je še vedno dovolj snažna. Še mnogo pomembnejša je psihološka vrednost brisače. Je že tako, da vsak strag (strag: nepopotnik), brž ko pri štoparju opazi brisačo, samodejno privzame, da poseduje štopar tudi zobno krtačko, flanelasto otiračo za obraz, milo, pločevinko keksov, čutarico, kompas, zemljevid, klobčič vrvice, razpršilec proti obadom, opremo za dež, vesoljski skafander in tako dalje. Še več, taisti strag bo tudi z veseljem posodil štoparju katerokoli od teh ali nadaljnega ducata drugih stvari, ki jih je štopar po nesreči "izgubil". Strag si namreč misli, da je vsakdo, ki je prepotoval Galaksijo po dolgem in počez, se prebil skozi njene temačne kotičke, vzdržal v strahotno neenaki borbi s sovražnimi silami in jih končno tudi premagal, pri vsem tem pa še vedno ve, kje ima brisačo, očitno človek, s katerim je treba računati. *(Odlomek iz Štoparskega vodnika po Galaksiji, 1979)*

Vsekakor vedno upoštevajte najpomembnejše sporočilo iz knjige: BREZ PANIKE! Na koncu se vse uredi - beri: izgine v kaosu. Tudi Vesolje kot tako ...

SE NADALJUJE ... (HMM, MORDA ...)

ZMAJI SO. PIKA!

Pripravil Andrej Ivanuša

V vsakem spodobnem fantazijskem filmu najdemo kakšnega. Zmaje poznajo Kitajci, Slovani, Germani, Kelti, Indijanci, Aboridžini, skratka vsa ljudstva na svetu. Zmaji torej morajo obstajati. So, definitivno so, v alternativnem, fazono zamaknjenem bajeslovnem svetu.

Neodvisni raziskovalci zmajev dracologi (zmaj, latinsko draco) ali zmajelogi (peritodrakologi) so raziskali vse pojavne oblike zmajev. A še vedno odkrivamo nove vrste. Na podlagi določenih skupnih lastnosti, so jih razvrstili v večje skupine. Predvsem so upoštevali habitat zmajev in njihove telesne oblike ter druge njihove morfološke lastnosti. Žal ni mogoče dobiti zmajeve krvi za DNK analizo, ki bi najbolje pokazala njihovo povezanost. V kolikor pa bi bila dosegljiva, je vprašanje, če je njihova biologija podobna naši. Nekatera pričevanja kažejo na to, da smo biološko kompatibilni, saj so znani primeri, da je zmaj človeku odstopil del svojega srca. Prav tako so znana pričevanja o sodelovanju človeka in zmaja v skupnih roparskih pohodih in prevarah, pa tudi o krvavih spopadih ljudi z zmaji. Vendar se v tem prispevku omejujem le na število znanih vrst in na njihovo razvrstitev. Drugi del prispevka pa zapolnjujejo spoznanja slovenskih peritodrakologov.

ZMAJSKE VRSTE

Tisti znanstveniki, ki sebe označujejo za »resne«, trdijo, da zgodbe o zmajih izhajajo iz najdišč skeletov dinosavrov in drugih izumrlih živali. Ljudje bi jih naj razumeli kot ostanke starodavnih zmajev. Človeška fantazija naj bi tako ustvarila čudovita bitja, ki v nekaterih primerih vsebujejo telesne dele različnih živali.

Po zadnjih znanstvenih spoznanjih »neresnih« peritodrakologov je na svetu več kakor 260 vrst zmajev. Zato so jih razvrstili v družine. Sam navajam latinska, slovenska in angleška imena skupin. Slednja sem priredil na podlagi člankov, ki so objavljeni na **dragon-wiki** (dragcave.wikia.com/wiki/Dragon_Sub-Types).

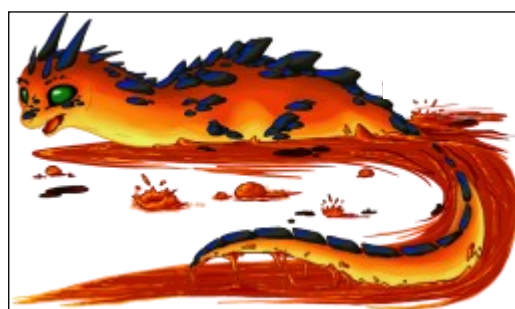
V veliko pomoč mi je bila še knjiga **Dragonology: The Complete Book of Dragons**, ki jo je napisal Ernest Drake alias Dugald Steer (Templar Publishing, 2003). Za zmaje na Slovenskem pa sem uporabil prispevke dr. Marka Frelaha, kustosa v Slovenskem etnografskem muzeju in dr. Zmaga Šmitka iz knjige **Mitološko izročilo Slovencev** (Študentska založba, 2011).

Amphipteres (slov. **amfipteroni**, ang. Amphipters) - Ta vrsta zmajev ima kačasto telo od glave do repa. Ima par kril takoj za kratkim vratom. Nekateri imajo samo sprednji par okončin, ki so zelo kratke. Krila so lahko pernata, bolj podobna ptičjim, ali kožno-opna, bolj podobna netopirjevim.

Spelaumes (slov. **votlinarji ali votlinski zmaji**, angl. Drakes ali DragonCaves) - To so majhni zmaji, velikosti običajnega psa in imajo rogovje. Za razliko od večjih vrst niso tako premeteni, zviti in inteligentni. Nimajo sposobnosti govora, so zelo mirni in nenapadalni, razen, če jih ne vzgojimo drugače. Sicer so krotki in jih je mogoče udomačiti, podobno kakor psa.

Ognjenokrilni amfipteron (ang. Firewing Amphiptere, lat. *Amphipterus viperapennigus*)

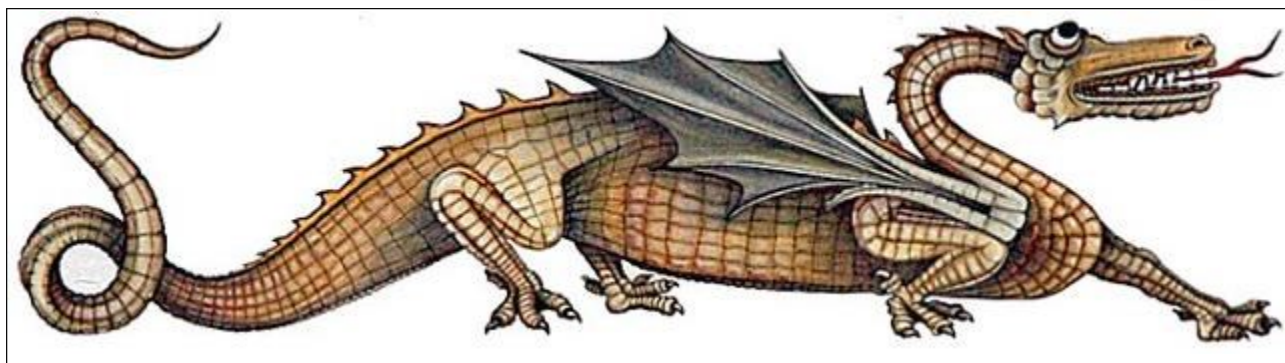
Rogati magmar (ang. Magma Drakes, lat. *Spelaumes magmaticus*)

Tipičen kitajski zmaj (*Draco orientalis*).

Leviatan ali pozoj, tudi morska kača

Lintvern (Draco serpentalis), primerek s krili in dvema paroma okončin.
V to skupino spadata ljubljanski (Draco serpentalis luwigansis) in celovski zmaj (Draco serpentalis viruneles).

Orientales (slov. **vzhodnjaški zmaji**, angl. Eastern Dragons) - Ti zmaji imajo dolgo, kačasto telo, štiri okončine in so brez kril. Vendar pa mnogih virih kaže, da kljub temu zmorejeto leteti. Vzhodnjaški zmaji so naklonjeni ljudem in večinoma simbolizirajo ravnotežje.

Kitajski zmaji so podobno kot naši domači, slovenski, povezani z vodo, deževjem, s poplavi in viharji. Kitajski zmaj je absoluten gospodar neba. Zmaj predstavlja moč, stabilnost, srečo in blagostanje. Cesarji so že pred tremi tisočletji izbrali zmaja za svoj simbol, ki jih je povezal z nebeškimi silami. Njihova oblačila je krasil zlati zmaj, saj je razumel govorico bogov. Zato so ga vtaknili v horoskop in je po njihovem prepričanju edino bitje, ki prihaja iz bajeslovnega sveta. Leto 2012 je bilo v znamenju zmaja in trajalo od 23. januarja 2012 do 9. februarja 2013.

Najbolj prijazni so tradicionalni kitajski zmaji **lung**, sledijo jim nekoliko bolj poredni japonski bratranci **tatsu** in **ryu**. Oboji so bitja brez kril, z zavitim, luskastim telesom in štirimi kratkimi nogami z ostrimi kremplji. Imajo majhne glave, na katerih so brki, brada, velika ušesa in rogovi, skozi nosnice pa pihajo dim. Njihove oči so rdeče, cenijo nakit iz žada in v ustih nosijo biser, ki je v Kini sopomenka za modrost.

Vsaka barva ima svoj pomen: črni zmaj nadzoruje jezera in rdeči reke, modri je dobrosrčen, rumeni se pogovarja z bogovi, beli prinaša nesrečo, saj je bela tamkaj barva smrti. Med kitajskimi in japonskimi zmaji so štirje opisani kot kralji in vsak vlada v svojem morju na zahodu, vzhodu, severu ter jugu.

Serpentales (slov. **lintverni**, angl. Lindwyrms) - Tudi ti imajo kačasto in obsežno telo z enim ali dvema paroma okončin. Obstajajo primerki z in brez kril. Večina jih ne more leteti. Izjeme so le tisti, ki imajo dovolj velik par kril. Obstajajo tudi dvoglavi primerki. Tukaj še najdemo manjše primerke, ki so izrazito kačasti in so brez okončin. Pravzaprav so podobni kačam, le njihova glava je tipično zmajevske oblike.

Leviatanes (slov. **pozoji, leviatani, morske kače**, angl. Leviathans) - To so klasični, vodni zmaji. Včasih jim pravijo tudi morske kače. So precej podobni

amfipteronom in lintvernom. Nekateri primerki so se posebej specializirali na svoje vodno okolje in ga ne morejo več zapustiti. Možno je, da za nekaj časa preživijo tudi na kopnem.

Humiles (slov. **činkarji, malenki**, angl. Pygmies) - To so majhni zmaji, ki dosežejo velikost mačke. Obstaja veliko različnih vrst. V bližnjem sorodstvu so si še z **bučinarji** (lat. Cucurbitae, angl. Pumpkin Dragons). Ob tem so znani še po tem, da so njihova jajca v celoti odporna na ugriz **vampirskih zmajev** (lat. Vampyruses, angl. Vampire Dragons). To sposobnost v celoti ali delno imajo le redki zmaji drugih vrst.

Occidentes (slov. **zmaji, evropski zmaji**, angl. Western Dragons) - To klasični zmaji, ki jih poznamo iz naših pričevanj in naseljujejo naše kraje. Imajo štiri okončine in par močnih kožno-opnih kril. Njihova bivališča so jame v katerih shranjujejo svoje zaklade. Vse vrste letijo. Pri tem je možno, da imajo dve, tri in celo več glav, nekako do sedem. Obstajal je tudi sto-glavi zmaj Tifon, ki so ga poznali stari Grki.

Ambosides (slov. **viverni**, angl. Wyverns) - Podobni so našim klasičnim zmajem, razlikujejo se le po tem, da nimajo prednjih okončin. Pravzaprav so na prvi pogled videti kakor velike ptice.

Tipični afriški vivern (Ambosides africanus)

Levo: Fotografija predstavnika insektolikega magičnega zmaja (*Draco fabulis anisoptera*) na čudežni roži karikarniolis (*Caricarniolis magicus*). /foto Nell Fallcard/ * Desno: Tipičen veliki evropski zmaj enoglavec (*Draco occidentalis magnus*) v primerjavi s človekom (*Homo sapiens*).

Fabulisides (slov. **vilenjaki, vilinski zmaji**, angl. Faeries, Faes) - To so magični zmaji s krili in so velikosti običajnih insektov.

SLOVENIJA, ZMAJSKA DEŽELA

Slovenija je po multidisciplinarnih raziskavah znanstvenikov dejansko dežela zmajev. Stara domača imena za zmaja so še **lintvern, zminj, drak, pozoj**, tudi **červ**. Najstarejši izraz zanj je **premog**, kar je po vsej verjetnosti izpeljanka iz glagola premagovati. A o tem kasneje! Pri nas je zmaj enkrat priljudno bitje, ki pomaga človeku in ponazarja večno življenje, drugič pa strašen stvor, ki se s človekom bojuje. Da zmaji dejansko domujejo v Sloveniji, dokazuje že zmaj, ki čuva most sredi Ljubljane. Seveda ni edini.

*Tam stoji, stoji velika vas;
na kon'c vasi je beli grad;
na kon'c gradu pa jezer globok;
notri je pa neguden červ;
neguden červ, lintvern hud.
/stara slovenska pesem/*

Zmaj iz skritega Zlatega jezera

Eden izmed bolj miroljubnih zmajev je tisti, ki pod goro Bogatin varuje svoj zaklad.

Njegov bližnji sorodnik ima podobno nalogo v Zlatem jezeru, ki se skriva nekje v eni izmed neznanih in dobro skritih dolin sredi Julijskih Alp. Je tudi eden izmed redkih sedmero-glavih evropskih zmajev (*Draco occidentalis septemcapitales*). Po pričevanju nekaterih raziskovalcev in popotnikov mu v gobcu srednje, torej četrte glave manjka en zob, kar ga dela občasno precej čemernegega. Že pred ljudskim časom, torej v dobi velikanov, mu ga je izruval velikan z imenom Robavs. Potem ga je zabrisal proč tako silno, da

je pristal na pobočju Jelovice. Da ta pričevanja držijo, ga je še danes mogoče videti tam. Lokalno prebivalstvo mu pravi Babji zob. Verjetno je zaradi naporene borbe potem zadremal in drema menda še danes. Mnogi proučevalci zmajev se bojijo, da bi ga kdo po nesreči prebudil. Menijo, da bi od jeze nad izgubljenim zobom tako zamahnil z repom, da bi se Alpe pogreznile vse tja do Mojstrane, vode iz Zlatega jezera pa bi zalile vse alpske doline.

Sedmeroglavec iz Mrzle jame

Še o sedmeroglavem zmaju (*Draco occidentalis septemcapitales*) iz Mrzle jame pod Križno goro moramo kaj povedati. Najprej je sam kraljeval nad vsem ozemljem. Potem so se pritepli na njegovo lovišče ljudje od vsepovsod. Jasno, kot vsak skrben gospodar je zaščitil svoje posestvo in napadel vsiljivce. Nekaj dobrih mečevalcev se je spravilo nadenj in mu odsekalo šest glav. A z zadnjo je prosil usmiljenja. Poglavar človeškega plemena je pogojno upošteval njegovo prošnjo.

Veliki evropski zmaj sedmeroglavec (*Draco occidentalis septemcapitales*).

Odredil mu je, da mora gričevnato pokrajino poravnati. Zmaj se je res lotil dela in vse griče zložil na en kup. Ko je uredil prostrano dolino, je zaradi navora in prevelike izgube zmajske krvi poginil. Tako imamo Loško dolino, tisti kup gričevja pa imenujemo Snežnik.

Postojnski zmaj

Postojnski zmaj (*Draco occidentalis plurimum*) je bil znan po svoji grozovitosti. Ne samo, da je bruhal ogenj, kadar se mu je zahotelo, temveč je tudi razgrajal naokrog in požrl vse, kar je dosegel. Predvsem mu je šla v slast tolsta, dobro rejena živina. Potem, ko se je nažrl, je odletel do reke Pivke in se tam nažlampal. To je povzročilo upad vodostaja reke. Ljudje so ga imeli vrh glave in dolgo časa iskali strokovnjaka, ki bi naredil konec nasilnemu zmaju. Našlo prebrisanega pastirčka Jakoba, ki je zmaju ponudil tele napolnjeno z negašenim apnom. Ta ga je, jasno, v hipu požrl. Ko pa se je napil vode, se je pričela znana kemična reakcija gašenja apna. Njegovo zadnje rjovenje je bilo nepopisno glasno, saj so bile bolečine res hude. Z veliko muko se je poskušal postaviti na noge, a je zgrmel po tleh in ob padcu mu je počil trebuh. Telo se je še nekajkrat sunkovito streslo in z ostrimi kremplji je globoko prasinil po jamski steni.

Baje se še danes vidijo raze zmajevih krempljev. Ljudje so zvlekli pošast iz jame in jo takoj odrli. Največji kos so obesili v vaški zvonik, iz najlepšega dela kože pa so odrešitelju naredili pastirsko torbo. Tudi sebi so nato sešili torbe in zato so Postojnčanom včasih rekli torbarji.

A moral je biti samica, saj je za njim ostalo vsaj eno jajce. Iz njega se je izvalil sedanji postojnski zmaj, ki občasno še rjove v globinah, vendar si ne upa na plan.

Ljubljanski zmaj, zelenec

Vrnimo se k ljubljanskemu zmaju, ki spada v vrsto lintvernov (*Draco serpentalis luwigansis*). Menda je bil prava nočna mora za Jazona in Argonavte, ko so skušali priti z jezera čez Vrhniški klanec proti morju. No, Jazon je opravil to, kar pač mora vsak človeški mladenič v tem primeru. Po težki bitki je premagal zmaja. Ampak to ni edina verzija konca pošasti. Po drugi je za njegovo smrt kriv sveti Jurij. A žal nimam dovolj verodostojnih znanstvenih dokazov, ki bi preferirali eno ali drugo tezo o smrti ljubljanskega zmaja. Vsekakor že nekaj časa uspešno varuje Zmajski most čez Ljubljano. Ja, pa še v grb mesta so ga dali vrli Ljubljančani.

Žirovski Lintvern

Nad Tabrom, najstarejšim delom Žirov, je hrib Žirk. Po ljudskih legendarnih pričevanjih v Žirku prebiva hudobni zmaj Lintvern (*Draco serpentalis shirensis*). Lahko ga slišimo, kako pije vodo iz podzemeljskega jezera in čaka, da bo potres naredil luknjo, skozi kate-

Ljubljanski zmaj (*Draco serpentalis luwigansis*) varuje zmajski most.

ro bo prišel na plan in zalil dolino ter požrl vse lepe deklice. Tako se bo zmaj maščeval nad tistimi, ki so ga priklenili v črni podzemni svet.

Tja ga je spravila njegova hudobija. Nekoč je bil človek, a bil je slab do drugih ljudi. Imel je zmajevo srce, zmajeve roke, njegove oči so bile zelene kot kačje in njegov jezik strupen kot meč. Mož, ki je postal Lintvern, je bil bogat, neznansko bogat in je imel neke na Žirku svoj grad. Kako je tedaj postal zmaj? Saj ni postal! To je že bil! V neki črni, viharini in potresni noči, se je od teže lastne hudobije vdrl in pogreznil v brezno pod Žirkom. Kjer že dolgo in neprestano preži na svoj trenutek.

Prav zaradi takšnih grozodejstev so lintverni prišli v slovensko besedišče: »Žleht kot Litvern.«

A s tem pričevanj o zmajih še ni konec. Eno izmed teh pripoveduje, kako sta se v Vurberku na Štajerskem udarila kraljevič Kresnik in velika kača (verjetno *Draco serpentalis vurbergo*), na kar kaže tamkajšnji grb iz leta 1204. Drugo pravi, da je zmaj v gori Krim povzročal tresenje Barja. Naslednje govori o zmaju v idrijskem rudniku, ki je v ihti, ker so rudarji načeli njegov zaklad, odtrgal kos bližnjih Kobalovih planin. Četrto pa o Tržiču, ki je lahko nastal, ker je zmaj na Ljubelju povzročil tako močan potres, da je plaz zasul dolino. Tudi na Koroškem, na avstrijski strani, mesto Celovec straži zmaj, pravzaprav lintvern (*Draco serpentalis viruneles*).

BIOLOGIJA ZMAJEV IN DRUGA DEJSTVA

Slovenski peritodrakologi so zagotovo med najboljšimi na svetu. Le malo je krajev na Zemlji, kjer se lahko pohvalijo z zmajskim leglom. V zapisih iz 19. stoletja se omenja, da je na Štajerskem, nedaleč od Vurberka, zamočvirjena kotanja, kjer se je izlegel zmaj. Ta zmaj je potem moral biti bitko s Kresnikom, kot sem že omenil.

Pričevanja pravijo, da zmaj nastane iz kače, žabe ali celo iz velikonočnega pirha, medtem ko so Prekmurci prepričani, da se skoti iz krave. Obstajajo indici, da se izvali iz petelinjega jajca. Stara pričevanja na slovenskem pravijo, da ima star petelin čudno moč, da v sedmem letu izvali jajce, ki zleze v zemljo, nakar se iz njega izvali strašen zmaj. Ko se izvali iz jajca, se ob njegovem kljuvanju iz jajčne lupine pojavijo potresi. Voda se iz odprtine izlije, povzroči poplavo in s seboj odplavi tudi na novo izvaljenega zmaja.

Zmajsko jajce evropskega velikega zmaja, enoglavca (*Draco occidentalis magnus*).

V knjigi Slava vojvodine Kranjske nam je Janez Valvazor ohranil najstarejši zapis o zmajevih mladičih. Ko je obiskal presihajoči vrelec v dolini Bele med Logatcem in Vrhniko, so mu domačini povedali, da je globoko pod zemljo živel zmaj, ki je občasno bruhal vodo na površje. Skozi žrelo studenca so večkrat priplavali zmajevi mladiči in vrhniški poštar Hoffman je enega celo odnesel domov. Iz pripovedovanja očitno

je Valvasor zaključil, da je dozdevni zmaj verjetno neke vrste kuškar ali podzemni črv, ki se ga najde tudi drugje. V kolikor bi pomislili, da gre za belega ali črnega močerila ali človeško ribico, bi se morda tudi zmotili. Saj vemo, da je to žival mogoče najti le v Postojnski jami (pa ja de ...).

Nad krajem Kisovec v Zasavju so našli okamnelo zmajevo kri. O tem prav tako poroča Valvasor in nenavadno črno kamenje imenuje »premogova kri«. Sodobni geologi trdijo, da gre v resnici za antracit, metamorfnno kamnino. Ampak menim, da se motijo, saj je beseda **premog** ena najstarejših slovenskih besed za poimenovanje zmaja.

Čemšeniška planina v Zasavju sodi med redke kraje na svetu, kjer so ljudje našli zmajeve sledi. Pravijo, da zmaj živi v notranjosti planine in včasih pogosto bruha vodo na površje. Ob tem s svojim delovanjem povzroča dolgotrajno deževje. Glede na zelo deževno leto, bi sklepali, da se je letos zelo potrudil. Še posebej se je razhudil leta 1866. Ko so nalivi ponehali, so domačini

opazili na pobočju globoke brazde, ki so ostale kot sled zmajevih koničastih peruti.

PLAMENOMETALEC

Pričevanj na slovenskem je še nekaj, a žal presegajo velikost tega članka. O zmajih bi bilo mogoče povedati za več debelih knjig. Vsekakor pa moramo pogledati še eno zmajsko posebnost – bruhanje ognja.

Najbolj nenavadna lastnost zmajev je vsekakor bruhanje ognja. Peritodrakologi si še vedno niso enotni, kako ta biološki mehanizem točno deluje. Znano je le, da samo evropski zmaji (*Occidentes*) bruha ogenj.

Zmaji so vsejedci in zato imajo v gobcu dve vrsti zob. Prve ostre za trganje in žvečenje mesa in druge za mletje rastlin. Slednje bi naj uporabljali tudi za drobljenje skal in kamenja.

Grizenje kamenja je potrebno zato, da se v njihovem prebavnem traktu hrana še bolj zdrobi. Ob tem se lahko tvorijo kemične snovi, ki so potrebne za izdelavo zmajskega ognja. Ostanke hrane in prebavne kisline se kopičijo v drugem zmajskem želodcu. V tej mešanici se razvijejo bakterije, ki snovi dokončno predelajo. Pri fermentaciji se tvorijo plini, ki jih ljudje izpuščamo v obliki spahovanja ali prdenja. V prebavnem traktu zmajev se pri tem procesu tvori metan, ki ga zmaji shranjujejo v posebnem metanskem mehurju nad želodcem. Ta je preko sistema metanskih cevi in zaklopk povezan z brizgalnim izpustom v žrelu nad požiralnikom.

Največ se mnenja krešejo okrog načina vžiga plina. Po eni teoriji uporabi zmaj ostanke zmlatega kremenca med zobmi. Preprosto bi naj kresnil iskro s »šklepetanjem« zob in izhajajoči plin bi se tako vžgal.

Nasprotniki menijo, da temu ne more biti tako, saj je jasno vidno, da zmaj le odpre gobec in iz njega z veliko silo bruhne močan plamen. Domnevajo, da ima zmaj neke vrste električni organ ob obnosni votlini. Z njim naj bi ustvaril električno napetost, ki omogoči preskok električne iskre ter vžig metana.

<>

ALI ZEMLJA HUJŠA ALI SE REDI?

Pripravil Andrej Ivanuša

Pravijo, da je življenje na Zemlji težko. Edina svetla točka je, da vsako leto dobimo brezplačen izlet okoli Sonca. Šalo na stran! Lotimo se bolj pomembnega vprašanja: »Ali Zemlja izgublja svojo težo ali jo pridobiva?«

Najprej se osredotočimo na pridobivanje mase. Na svoji poti skozi vesolje in okrog Sonca Zemlja deluje kot nekakšen »gravitacijski sesalec« in nanjo pod vplivom gravitacijskega privleka padajo prašni delci in meteorji iz vesolja. Tega materiala naj bi bilo po besedah znanstvenikov okrog 40.000 ton na leto. Tudi globalno ogrevanje pripomore k povečanju mase. Človeštvo zaradi povečanja industrijske proizvodnje dodaja energijo v sistem. Ta energija pa dodaja še 160 ton na leto k teži Zemlje.

Na drugi strani ohlajanje notranjosti Zemlje zmanjšuje njeno maso. Prav v samem središču našega planeta leži krogla iz urana, ki ima premer okrog osem do deset kilometrov. Zaradi izrednega pritiska deluje kakor naravni nuklearni reaktor. Pri razpadanju urana se izgubi okrog 16 ton materiala na leto. Tudi izstrelitve raket, satelitov in vesoljskih sond zmanjšujejo težo planeta. Vendar večina tega pade spet nazaj na tla. Medplanetarne sonde in plovila za Mars k celotni letni izgubi prispevajo kakšno tono materiala. Največ izgubimo vodika, ki izhlapeva z roba atmosfere. Tega bi naj izgubili okrog 95.000 ton na leto.

Ob tem izgubljam še precej helija, katerega izgubo ocenjujemo na 1.600 ton na leto.

Povečanje populacije človeštva k izračunu ne dodaja nič. Mi smo le »predelan« material naše Zemlje.

Naredimo matematični izračun na podlagi naštetih dejstev: $+ 40.000 \text{ t} + 160 \text{ t} - 16 \text{ t} - 1 \text{ t} - 95.000 \text{ t} - 1.600 \text{ t} \pm 0 = - 56.457 \text{ ton}$.

Zaključek je, da Zemlja hujša, torej izgublja težo. Je teh 56.000 ton dosti ali malo? Za primerjavo naj povem, da je to le polovica teže ladje Costa Concordia, ki je pred dvema letoma nasedla ob obali Italije. Ob tem to predstavlja okrog 0,000.000.000.000.001% celotne teže Zemlje.

Nas mora skrbeti, da bo naš planet izparel v vesolje? Niti ne! Če se ne bo kaj drastično spremenilo, bo ves vodik, ki ga imamo res v obilju, potreboval okrog 100 milijard let, da ves izhlapi. Helij je malo večji problem, saj ga je v volumensko le 0,000.52% v volumnu atmosfere. Za svoje potrebe ga sicer pridobivamo iz naravnih plinov s pomočjo frakcijske destilacije. Vendar ga je vedno manj. Vendar tudi ta ne bo izhlapel prej kot v 4 milijardah let. A ker se bo do takrat naše Sonce že zdavnaj spremenilo v rdečega giganta in bo itak uničilo vse življenje na Zemlji, nas izguba helija naj ne skrbi.

TEGOBE ANDROIDNIH BRALNIKOV

Pripravil Bojan Ekselenski

V E-založništvu sem že skoraj dve leti. Izdal sem osem E-knjig, od tega jih je šest na BIBLOS-u in tri na eEmka in ena še prihaja na obe platformi. Celotno delo opravi popolnoma sam. To je dobro, saj imam popolni nadzor nad kakovostjo in videzom končnega izdelka.

Seveda glede tega nisem nič posebnega. V tujini, zlasti na območju delovanja Amazona in drugih naprednih spletnih platform, je takšnih, kot sem jaz, izjemno veliko. Okoli E-knjig in njihovega branja so se izoblikovale živahne skupnosti socialnega branja, ki prinašajo čisto drugačen odnos do leposlovja, kot smo ga navajeni. Tudi veliki svetovni knjižni dogodki so vse polni evforije s predpono E. Včasih se gre, kot vam bom pokazal, z e-vforijo celo predaleč.

V tem prispevku se ne bom posvetil, kako je E super, temveč precej banalni zadevi – branju s pomočjo aplikacij na Androidnih napravah. Na Applovih napravah je manj zmede, saj obstaja temeljna aplikacija za branje, čeprav tudi tam ni vse rožnato in obsijano s soncem popolnosti.

Namenski bralniki z E-črnilom so druga pesem in večinoma odlično dostavijo izkušnjo, ki so ji namenjeni – branju knjig.

Androidne tablice in telefoni imajo pri nas pomemben delež na trgu in posledično pri branju E-knjig. Skoraj vsaka družina ima vsaj en telefon ali tablico s sistemom Android, ponekod celo več njih. Kako da ne, saj najcenejše predstavnike dobimo skoraj zastoj (vezava pri operaterju). Naprave s cenovno postavko okoli 200 € so že dovolj sposobne.

Na tablicah beremo publikacije v ePub in redkeje PDF. Najde se tudi kakšna knjiga, izdana v obliki aplikacije. Nas zanimajo predvsem ePub, verzija 2. Za branje teh publikacij se na Googlovi tržnici valja na desetine aplikacij vseh barv, okusov in stopenj nedodelanosti. Znatno del njih je brezplačen, nekaj je plačljivih za drobiž. A preden odvežete mošnjiček, kaže aplikacijo prej preizkusiti v brezplačni verziji. Včasih je plačljivi del v Sloveniji popolnoma neuporaben, oziroma vsebuje pri nas nepodprte storitve. Torej pred preizkusom obvezno spoznavanje!

Aplikacij z oceno med 4 in 5 zvezdic je neokusno veliko, kar je slabo za izbiro. Zlasti zato, ker veliko aplikacij samo polovično podpira standard ePub. Ponovimo skupaj – XHTML, oblikovan s CSS. kakor hitro želite prebrati kakšno knjigo z zahtevnejšim oblikovanjem, se veliki večini teh aplikacij tako ali drugače zatakne. Skoraj vedno vas čaka mučno nalaganje in testiranje deset in več različnih aplikacij. Ne bi bilo problem, če bi plačljive prihajale s 100% podporo standardu, a temu ni tako. Tudi plačljive (pro verzija aplikacije Aldiko) se v veliki meri požvižgajo na standarde. Takšno preizkušanje je potrat časa in

energije. Naj v nadaljevanju popišem svoje prigode.

Prvi filter, ki odloča, kaj bo odletelo v digitalna nebesa je, kako naložiti knjige. Skoraj neverjetno je, kako so nekatere od teh aplikacij prav pristržno nerodne. Skoraj ne morem verjeti, da nekdo izdela tako neroden sistem. A pustimo ergonomijo. Recimo, najdete takšno, ki preživi ta prvi stik z branjem.

Vsakdo poreče - pomembno je branje. Kljukica! Knjige si večkrat naložite iz ene od map na napravi. Tja jih prenesete preko kabla, s spletne strani ali kako drugače. Če kupite knjige na Kobo, eEmka ali BIBLOS, ste skoraj obvezno vezani na uradno aplikacijo, ki je seveda brezplačna. Zlasti aplikacija eEmka in BIBLOS sta že izven porodnih krčev, čeprav je še prostor za izboljšave.

Končno pride trenutek!

Odprete knjigo. S preprostimi, brez oblikovanja, najbrž ne bo težav pri prikazu. Kakšne so to brez oblikovanja?

Oblikovanje je samo generično, na osnovi XHTML, torej ni nobenega oblikovanja s slogi CSS. Mimogrede, pravilo lepega oblikovanja ePub knjig priporoča oblikovanje s pomočjo slogov CSS v ločeni datoteki. Tudi založniki imamo to radi, saj vsaki zbirki posebej damo enoten videz.

Kot ljubitelj dobre prakse svoje knjige oblikujem s CSS datoteko. Tako je vse lepo urejeno. Imam množico html datotek v skladu s standardom XHTML 1.1 in eno ali dve CSS datoteki. Vse skupaj preverim z dvema različnima orodjema za validacijo ustreznosti standardu in oba prižgeta zeleno. Tudi v spletnem brskalniku so datoteke vidno OK. Zatem preverim še v Calibre 2.x in Adobe Digital Edition (2, 3 in 4). Še kar je vse lepo in prav.

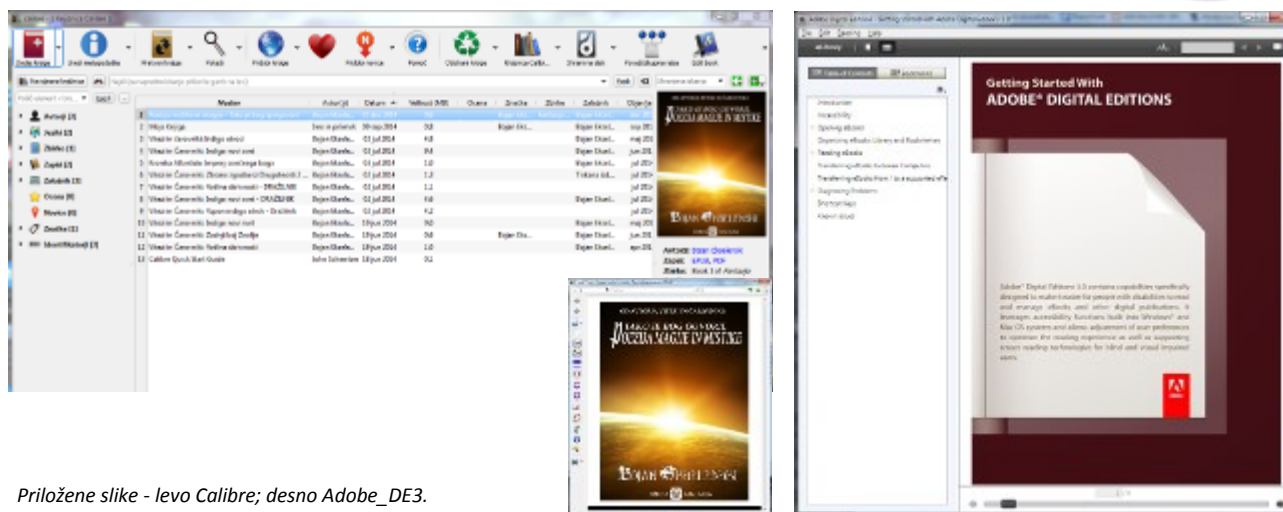
Potem sem datoteko naložil v tablico Android 4.1 in poskušal brati z Aldiko ePub bralnikom. Dobil sem nekaj precej drugačnega in mestoma celo zelo nerodnega, skoraj neberljivega. Nekateri slogi so izginili, drugi so bili obupno deformirani, a tretji postanejo kr'neki.

Zatem sem isto datoteko naložil v drug bralnik, recimo eBook Reader. Mislite, da je bilo kaj drugače?

Seveda je. A znova me je doletel drugačen videz, kot sem ga definiral s CSS slogi. Ponovila se je Aldiko zgodba, a z drugačnimi barvami. Na tej fazi sem bil prepričan, da vir težav ni ePub datoteka, temveč aplikacija. Nisem odnehal, poskusil sem s tretjo aplikacijo. Želel sem se 110 % prepričati.

Ponovila se je ista zgodba. Slogi se večinoma prikažejo, a izginejo zamiki odstavkov. Zgodilo se je, da tretja aplikacija ni hotela odpreti ePub, ustvarjen s plačljivim urejevalnikom Jutoh 1.6, čeprav je bil ePub preverjen enako, kot druge datoteke na testu.

Kaj mi je torej ostalo?

Priložene slike - levo Calibre; desno Adobe_DE3.

Naložil sem še aplikacijo Biblos. ta je itak edina izbira, če želim brati knjige na androidnih napravah, ki so na voljo na portalu Biblos.

Najprej prijava v Adobe račun zaradi DRM, potem še prijava s svojim uporabniškim imenom, namenjenim izposoji in geslom, ki ga uporabljam za knjižnico.

Naložil sem knjigo. Vse lepo in prav. Potem sem naložil knjigo iz mape na tablici. Ko sem prelistal prve strani, sem se oddahnil. Biblos aplikacija je od vseh še najbolj prikazala s CSS definiran videz. Ni popolno, a je dobre kompromis glede na množico androidnih naprav, s katerimi mora sodelovati.

Poskusil sem tudi telefonično branje. Naložili sem si tri aplikacije in znova sem naletel na staro zgodbo z videzom. Izbral sem Aldiko, eBookReader in PocketBook. Tri aplikacije, trije različni videzi in tri različna bojevanja z nastavitvami.

Konkluzija? Vedno pride zaključek. Na Googlovi tržnici se kot listja in trave valja čuda raznih programskih bralnikov. Mnogi so kosi neuporabnega programskega kakca, drugi imajo težave s šumniki, a tretji so kr neki. Znova se je še najbolj odnesla aplikacija Biblos.

Kaj torej priporočam glede branja na androidnih napravah? Najprej za lastnike tabličnih naprav. Najbolj ergonomično je knjigo brati na napravi z vsaj 7", pač odvisno, kaj vam bolj sede. Od programskih bralnikov za Android in Apple priporočam BIBLOS ali eEmka aplikacije (za izposajo in nakupe knjig v naših knjigarnah) ali namenške glede na vir (Amazon, Kobo) – vse so for free.

Ne glede na vir knjig, je aplikacija Biblos deležna moje- ga priporočila, čeprav mogoče sploh ne berete knjig z Biblosa.

Kaj pa Windows? Recimo Windows 8.X? Poskusil sem aplikacijo z Windows market (pri koštrunovem rogovju - našel sem samo eno in edino), a se pri uporabi sprašujem, na čem močnem so bili avtorji, ko so delali naganje knjig v bralnik. Samo OneDrive? Naj jih Zeus s strelo med rogovje butasto! Pozabite na takšno aplikacijo!

Za Okenske naprave (tazaresna Okna verzije 7 in 8, ne tisto RT skrpucalo) kaže naložiti brezplačno Adobe Digital Edition (trenutno je v verziji 4). Za knjige z DRM zaščito je Adobe v naših krajih itak edina opcija. Preverjeno pravilno interpretira ePub, oziroma XHTML s CSS. Z Biblosom lepo sodeluje, enako je z e.emko.

Za preostanek ePub pa ni slab Calibre. Pri tej zbirki aplikacij gre za E-knjižno polico, mlinček za pretvorbe in izvoze v podprte formate in še ePub urejevalnik dobite zraven (z njim bodite previdni, da si po nesreči ne masakirate kakšno e-publikacijo).

Kaj pogrešam? Ravno pisanost izkušnje zlasti z androidnimi bralniki mi glede bralne izkušnje pušča slab priokus. Problem je skoraj neskončna kombinacija programske in strojne opreme. Če neka aplikacija dobro deluje na eni napravi, bodo težave na drugi. Nadalje so večino bralnikov spisali ljudje brez občutka za ergonomijo. Tudi tu je še veliko rezerve.

Avtorje programskih bralnikov, zlasti za Androidni tabor, čaka še dolga pot do ergonomično udobne rešitve. Skoraj vsi bralniki, ki sem jih izkusil, imajo kakšne neumne pomanjkljivosti in nelogičnosti. Predvsem jim manjka podrejanje standardu ePub 2. Edina izjema je aplikacija Biblos. Ta ima občasno kakšno težavo s prikazom slik in še kaj bis e našlo, a v tej množici naprav žal nikoli ne bo 100% izkušnje. Bojim se, da bo ePub 3 zaradi tega zamujal, oziroma bo prihajalo do hudih težav pri najbolj elementarnem - branju. Ker se sam s tem standardom že ukvarjam, zelo dobro vem, kakšne pasti čakajo razvojnike. Ko bodo JavaScript in dinamične možnosti HTML 5 del standarda E-knjig, bodo izkušnje okrnjene zaradi nesposobnih programskih pogonov in ergonomičnih idiotizmov.

ePub 3 si želim šele takrat, ko bo večina bralnikov sposobna pravilno interpretirati ePub 2. Nič prej.

Do takrat pa priporočam aplikacijo Biblos. Če ste včlanjeni v kakšno knjižnico, ki ima na voljo knjige s platforme Biblos, je to edina logična in uporabna izbira.

VIBATROS, ŠEMAČKA IN UR-ŽENA

Odlomek iz spekulativnega romana Vibatrosovo poletje

Andrej Ivanuša, Slovenija

Sedel je na skali visoko nad prepadom.

Njegove priprte oči so spremljale vsak najmanjši gib vibatroso, ki je krožil nad breznom. Airan je počasi zahajal in prepuščal Svet drugemu soncu, Biranu. Njegova medla, modrikasta svetloba je poglobila sence nad breznom, ki mu ni bilo videti dna. Za hip je Jan sklonil svojo svetlolaso, kodrasto glavo navzdol in se zazrl v brezno, ki so se ga vsi bali. Po prastarem verovanju so iz brezna prihajali umrli in vanj vabili žive, da se jim pridružijo. Vse zlo tega Sveta je bilo v breznu. Ni imelo imena. Klicali so ga na tisoče različnih načinov. Najbolje pa je bilo, če ga sploh nisi imenoval. Nihče se mu ni upal približati. Le Jan je že nekaj časa sedel na njegovem robu in opazoval vibatrose.

Dvignil je pogled in priprl veke, da ga ni motila Airanova svetloba. Izza meglic na airanovem zahodu so se kazali komaj zaznavni vrhovi visokih planin. Vso nepregledno ravnino so vedno prekrivali gosti oblaki in nihče ni vedel, kaj se pod njimi skriva. Spodaj je bilo Zlo.

Ko se je Airan dotaknil roba obzorja, je postajal vedno bolj rdeč in zdel se je večji kakor prej v zenitu. Zapihal je airanov veter airzah in stene brezna so pričele svojo pesem.

»Zlo prihaja iz brezna,« so govorili, ko se je oglasila pesem brezna in vsak je pri sebi zamrmral molitev, ki preganja uroke. Janu je tudi bilo tesno pri srcu, vendar se je na to pesem sčasoma navadil.

V airzahu je vibatros izvajal še večje letalske umetnije in se dvigoval vedno višje in višje. Jan je zrl za njim in srce sta mu napolnila vznichenje in ostra bolečina. Zavidal je vibatroso njegovo sposobnost letenja. Tudi Jan je želel leteti, premagati brezno in pogledati kaj je tam, v tistih planinah na airanovem zahodu. Spremljal je vibatroso toliko časa, dokler njegovo oko ni moglo več razbrati drobne vibatrosove pike na vedno temnejšem

nebu. Airan je zašel, Biran je metal svojo medlo svetlobo na pobočje nad breznom. Jan je odvrnil pogled in se počasi napotil nazaj proti vasi.

Privzdignil je zaveso nad vhodom in stopil v hišo.

Ženske so pripravljale večerjo. Tiho je sedel v kot in čakal, da bodo sedli za mizo in pričeli z večerjo. Babica in stara dekla sta sedeli ob oknu in sukali bilanovo prejo. Komaj sta še kaj videli v medli Biranovi svetlobi.

Šemačka se je tiho priplazila do njega in se zvila v klobčič ob njegovih nogah. Njen piskajoči glas je zahteval, da jo gladi po mehki in kratki, poletni dlaki. Pričel jo je čehljati po hrbtu in njen piskajoči glas se je počasi spremenil v globoko mrmranje, ki je hipnotično delovalo na Jana.

Glasovi so se razblinili v fantastičnih slikah, ki so zdrsele pred njegovimi očmi. Prepustil se jim je, vendar je še vedno razmišljal o vibatroso nad breznom. Drobna misel mu je kljuvala nekje globoko zadaj v možganih, zazdelo se mu je da se slika počasi spreminja.

Nežen dotik na ramo, ga je prekinil. Prenehal je čehljati šemačko in se ozrl navzgor.

Slika se je zbistrila.

»Kje si bil?« ga je vprašal oče, ki se je sklanjal nad njim.

»Razmišljal sem,« je odvrnil in bil je vesel, da medla biranova svetloba zakriva njegovo rdečico.

»Upam, da nisi zopet sedel, no, saj veš, tam! Tam je Zlo, ki prihaja ... Saj slišiš?« je dejal oče in z roko naredil znamenje proti urokom. Umolknila sta za trenutek. Stene brezna so še vedno škripale svojo pesem v Airzahu, večernem airanovem vetru.

»Da, slišim,« je pretrgal molk Jan. Oče je sedel nasproti njega in dejal:

»Sicer pa ni pomembno! Poslušaj me dobro, Jan.« Obliznil si je ustnice in počasi rekel:

»Ženske bodo kmalu končale večerjo, oba meseca bosta kmalu vzšla ...« Spet je umolknil. Jan je vedel, da mu bo oče povedal nekaj pomembnega, zato ni prekinjal tišine. Zrl je v svetlobno liso za očetovim hrbtom, ki je postajala vse svetlejša.

»Lunas vzhaja!« je pomislil Jan. Oče je nadaljeval:

»Redkokdaj se takole pogovarjava. Prereditko!«

Bilo je kakor, da je to očital samemu sebi. Plosko je položil dlani na kolena.

»Včeraj je bil svet starešin. Razpravljali so tudi o tvojem šolanju, pravzaprav, o vseh ... Izbran si ...« Vendar nadaljevati ni mogel, ker je Jan šinil kvišku.

»Tudi jaz, tudi jaz!« je dejal in zaploskal.

»Sedi, počasi. Za veselje in za žalost je vedno dovolj časa,« je pomirljivo dejal oče.

Jan je sedel. Oče je nadaljeval:

»Jutri, ko vzide Airan, se oglasi pri Učitelju. On ti bo več povedal. «

»K mizi, večerja je gotova,« zaklicala mati in prekinila vso hišo pri delu. Jan in oče sta si zrla iz oči v oči in med njima je bila za trenutek vzpostavljena drobna vez. Tudi očetova davna želja je bila, da bi bil izbran in bi lahko šel v svet, da osvoji nova znanja in spozna druga ljudstva. Zdaj je to željo prenesel na svojega prvorojenca. Jan je bil na določen način kakor on, vendar je bil smelejši, drznejši in videl je dlje. Vendar oče niti slutil ni, da je to dlje veliko več, kakor si je sam mogel in upal zamisliti.

Oče je prekinil molk:

»Pridi, greva večerjat!«

Zdaj je bilo spet tako svetlo kot ob airanovem dnevu. Vzšel je tudi Lunas. Tako so sonce Biran in meseca Lunaj in Lunas skupaj komaj dosegli svetlobo, ki jo je dal Airan.

Ko je minila večerja je zašlo še sonce Biran in srebrna svetloba obeh mesecev se je razlivala čez kamniti vaški trg. Jan je stal pred hišo. Mimo so hodili vaščani. Mrmral je vsakemu v pozdrav, ko so se v njegovi glavi podili viharji misli.

Konec pouka je končal z odliko. Osvojil je tudi očetove ročne spretnosti. Farolov les je v njegovih rokah pel pesem visoke umetnosti. Znal je matematiko in astronomijo, poznal je zgodovino in filozofijo, bil je najboljši učenec v Baiji. Minila pa so samo tri lunasova leta, ko je prišel s poukom. Zdaj mu Učitelj ni mogel dati še več Znanja. Zdaj bo moral Znanje iskati sam.

Lukas je pravkar dobro zadremal, ko ga je iz polsna vrglo razbijanje gonga. Skočil je s pograda, poiskal svojo usnjeno oklepno srajco in sandale. V naslednjem trenutku je bil že na hodniku, ki je vrvel od spanja omotičnih vojakov. S stene je vzel samostrel. Tulec s puščicami je že visel preko njegove rame.

»Kaj je! Kaj je!« ga je potegnil za nadlaket Bard.

»Ne vem! Saj vidiš, da je alarm!« Bard je zgrabil drugega vojaka za roko. Oni se je iztrgal in zarenčal proti Bardu.

»Oh, sranje!« je razočarano vzdiknil Bard. Lukas se je nasmehnil. Bard je bil takšen velikan, trodelna omara, srce pa je imel ptičje.

»Pridi, ne obiraj se, greva na zbor!« mu je zaklical Lukas. Bard je zmignil z rameni in si prišel popravljati usnjene jermene. Lukas se je ozrl nazaj.

»Hej, kaj je s teboj! Greš ali ne! «

»Saj grem, saj grem. Nikjer ne gori voda!« je zabrunjal Bard.

Dvorišče je bilo kmalu polno ljudi. Poveljnik Jonas je že stal na svojem mestu.

»Gremo fantje. Na svoja mesta ...« je klical. Nato pa:

»A ste vsi. Takoj na obzidje, takoj na obzidje! Vragi napadajo, Vragi napadajo!« V naslednjem trenutku je bil že pred svojo četo, ki je v diru zasedala svoj del obzidja.

»Zdaj veš, kaj je,« je zadihano Lukas vrgel Bardu.

»Mater, ko me je strah,« je rekel Bard nazaj.

»A, res!« se je namuznil Lukas.

»Ti pa tudi moraš imeti vedno zadnjo besedo!«

Lukas se je zasmel. Bard pa je čemerno mrmral molitve proti urokom.

Stala sta na obzidju in previdno pogledala čez rob. V tem trenutku so privršale puščice čez obzidje. Meseca sta bila za njunima hrbtoma, zato nista spodaj razločila ničesar. Izza senc so priletavale puščice v rojih. Nato je nenadoma prižvižgala velika kamnita krogla in se votlo razbila ob tlak dvorišča. Za njo še ena. Vsi so bili na svojih mestih, ko so krogle tolkle po tlaku, obzidju in stenah vojaških stavb. Lesene strehe so se pokoma udirale pod težo letečih krogel.

»Oh, hudič jih odnesi, preklemske Vrage!« je zarohnel Bard. »Spet bom moral najprej pomesti kamenje s postelje, da se bom lahko zvečer spodobno ulegel.«

»Saj jih bo minilo. Veliko krogel gotovo nimajo s seboj,« je dejal Lukas.

»Kaj pa veš! Zadnje čase so vedno predrznejši!« je dejal Bard. »Od zadnjega napada pri Koromaču ni minil niti teden dni. Ne veš od kod pridejo, ne veš kdaj pridejo. Tam pri Koromaču so samo malo poskusili koliko je obzidje trdno in koliko smo branilci pripravljeni. Pravi jo, da so celi dve uri tolkli s temi balinci.«

Lukas je pomolil nos okrog obrambnega zoba. Lunas in Lunaj sta metala kaj slabo svetlobo preko polja poraslega z nizkim rastlinjem. Tukaj se planota počasi spušča proti oblačnemu morju. Do njegovega roba si ni upal nihče. Znano je bilo, da je tukaj nekakšen začetek brezna in da je prepadna stena visoka komaj tri do štiri metre. Preplezal jo je lahko vsakdo. Le za stroje, ki so metali krogle, je bila naravna pregrada previsoka.

»Zakaj poskušajo ravno tukaj? Pri Koromaču, Pogleju in Spuistu imajo odprto pot za metalce,« je dejal Lukas.

»Kaj jaz vem. Tu so, prekleti hudiči, in jaz ne morem v miru spati!« je spet zagodrnjal Bard.

Vojaki so stali za obrambnimi zobi obzidja, pripravljeni so bili in čakali so na ukaze. Pod obzidnim balkonom na katerem sta stala Lukas in Bard, je druga četa pripravljala kilohov sok, ki je na človeški koži puščal grozne opekline in globoke rane, ki se dolgo časa ne zacelijo. Previdno so ga zlivali v steklene posode in mešali z vodo. Nato so ga prelivali v keramične rezervoarje. Črpalkarski odred je stal ob črpalki pripravljen, da bo prišel črpati. Fantje iz trdnjave Lend so jim posmehljivo pravili gasilci. Krogle so še vedno frčale na vse strani.

Nenadoma je planjava oživila.

Krik iz stotine človeških grl.

Poveljnik Jonas je zaklical:

»Priprava!«

Vojaki so v en glas zaklicali:

»Jaaa!«

Jonas je zopet zaklical:

»Obrat ... Strel!«

»Huuu!« so se odzvali vojaki in drobne puščice so poletele s samostrelav v srebrno polje pod trdnajo Lend. Izpod balkona se je oglasil nov glas:

»Pumpaj!« in zaslišalo se je enakomerno šklepetanje in šuštenje kilohovih črpalk. Vojaki so z usmerniki curka pričeli škropiti planoto pod seboj.

Bojni klic Vragov je naraščal. Izza senc so stopile človeške prilike. Nad glavami so držale štirikotne ščite, narejene iz tanke brabantove pajčevine. Mesečina se je odbijala od njihovih oblačil, narejenih iz brabantove niti. Tako so bili zaščiteni pred kilohovo kislino, vendar pa so postali dobro viden cilj za samostrelce.

Lukas je posmehljivo zaklical Bardu:

»Poglej, norce. V dvojni mesečini nosijo brabantove obleke. Saj mi naravnost kažejo kam naj streljam!« Vendar je njegov nasmeh v trenutku zamrl. Pogled mu je nenadoma zastrla gosta, temna megla, ki jo je hladen nočni veter počasi nosil proti obzidju.

»Norec si ti!« je dejal Bard. »Meglo si delajo! Tako, da en drek vidiš kaj počnejo!«

»Ja!« je suho pripomnil Lukas. Na vsak poveljnikov ukaz sta napela samostrela, se obrnila okrog zidnega roba, pomerila in ustrelila. To sta počela mehanično, da ju pogovor sploh ni motil. Lukas je ob vsakem dobrem strelu kar malce poskočil, Bard pa si je oslinil svoje košate brke.

Nenadoma se je vse razsvetlilo. Lukasu je jemalo vid. Iz polja se je dvignila bleščeča krogla in iz nje je pričela lesti velikanska kača.

»Saj to ni mogoče!« je pomislil Lukas, v možgane pa se mu je vedno bolj zarezoval neznanski, mrzel strah, ki ga je hromil. Stal je kakor drobna miš in zrl v te neznansko urokljive kačje oči. Strah pa ga je vedno bolj zajemal in ga stiskal v svoje močne pesti. Ostra, pekoča bolečina ga je prisilila na kolena.

Ko se je Lukas ovedel, je bila okrog njega tišina. Bard je ležal sključen poleg njega. Nekateri vojaki so se prebujali in omotično zrl naokrog. Zagledal je vojaka, ki je prihajal proti njemu. Na glavi je nosil čelado. Lukasu je šinilo spoznanje skozi glavo.

»Torej tudi oni znajo ...!« je pomislil in zopet ga je zagrnila tema.

Komandant trdnjave Lend plemič Govis III je zamišljeno zrl predse. Nato je spregovoril:

»Torej ... To je to! Tudi Vragi znajo ...« Suha prilika na drugi strani sobe je pokimala:

»Da, sedaj znajo to tudi Vragi!« Njeni dolgi, tanki lasje so izdajali, da je ta prilika ženska, ur-žena. Bila je utruje-

na od bitke, ki je minila šele pred pol ure.

»Vendar so dosegli komaj osnovno znanje,« je dodala. Komandant je pokimal.

»Da, vendar ni daleč čas, ko jih bomo težko ustavili. -

»Ne, ta čas je še daleč,« je dejala ur-žena. »A do takrat bomo preživeli mnogo noči brez spanca. Moramo biti previdnejši. Vrnila se bom v Caris. Priskrbeti je potrebno opremo za vojake. Teh sto čelad je absolutno premalo za vso trdnjavo.«

»Težko bo. Ko se bo novica razvedela, bodo tudi ostali komandanti trdnjav zahtevali čelade zase.«

»No, vendar imajo v Spuistu in Koromaču dve moji kolegici, ki me absolutno prekašata v čaranju. Najprej bo treba poskrbeti za Poglej in za Lend,« je dejala ur-žena.

Komandant se je sprehodil gor in dol. Bal se je pogledati ur-ženi v oči. Bile so tako globoke. Stresel se je za trenutek in le kratek nasmeh je preletel obraz ur-žene. Vse je dobro videla in poznala. Dvignil je glavo in dejal:

»Potrebujete spremstvo. Dal vam bom dva moja dobra samostrelca.«

Ur-žena se je priklonila:

»Hvala lepa, sprejemem vašo ponudbo. Iz mesta vam bom poslala mojo učenko. Za vsak slučaj. Vendar pa menim, da Vragi nekaj časa ne bodo napadli. Preveč mrtvih leži tam spodaj.«

Komandant je zmignil z rameni:

»Kaj jaz vem, navadno jih večino vzamejo s seboj.«

»Zjutraj, ko vzide Airan, se zopet vidiva,« je dejala ur-žena in zaprla vrata za seboj še preden je uspel komandant karkoli reči. Zastrmel se je v vrata in zamrmral:

»Prekleta!«

Oba meseca sta zašla eden za drugim, ko je vzšlo son-

ce Biran in z medlo svetlobo osvetlil vas Baio. Jan je ležal buden na svojem ležišču. Podložil je laket pod svojo glavo in strmel skozi okno. Šemačka je ležala zvita ob njegovih nogah. Njena dlaka se je svetlikala in prelivala v sivo modrih odtenkih.

»Šemačkino jutro,« je pomislil Jan. Tako so imenovali čas med vzhodom Birana in vzhodom Airana. Drugi naziv je tudi biranovo jutro, vendar je prvi naziv pomenil mnogo večjo skrivnostnost. Ob biranovem jutru so šemačke odšle po svojih poteh. Ko je na nebu kraljeval Airan, so poležavale v senci in čakale svoj trenutek.

Kakor da bi čakala na določeno znamenje, se je šemačka dvignila, pretegnila, izplazila kremplje, jih skrila in stoječ na zadnjem in srednjem paru nog s prvim parom opravila toaleta svojega obraza. Nato je neslišno zdrsula proti loputi v vhodnih vratih.

Jan je zrl za njo, nato je sunkovito dvignil odejo in se dvignil. Vrgel je belo tuniko nase. Rahlo je drgetal v jutranjem mrazu. A za hlad se ni menil. Saj se bo ob Airanovem vzhodu ozračje ogrelo. Po prstih je stopil do vrat in jih tiho zaprl za seboj. Uspel je še za trenutek videti za katero hišo je zdrsnila šemačka.

Sledil ji je.

Za vasjo se je po pobočju razprostiral nizek gozd farola, ki je bil zelo gosto zraščen. Farol je dajal odličen les za izdelavo jedilnega pribora in skodelic ter drugih posod. Bilo ga je težko obdelovati, vendar je bil izredno trden in čvrst material. Bil je tako gost, da ni plaval na vodi. Farolovi izdelki iz vasi Baia so sloveli po vsej Planoti.

Šemačka je zavila v farolov gozd. Jan se je namuznil, stopil je do grma ob poti in izvlekel sekiro in usnjene zaščitne rokavice, ki so mu segale do komolcev. Na glavo si je posadil usnjeno kapo, ki mu je pokrivala tudi vrat in ramena.

Že nekaj časa je sledil šemački in si je že pred nekaj dnevi pripravil opremo za sečnjo farola. Upal je, da mu bo tunika zadoščala, saj so imela farolova drevesa velike trne, ki so povzročala skoraj neznosno srbenje. Vendar se je šemačka premikala tako hitro, da bi ga usnjena zaščitna obleka pri tem preveč ovirala.

Šemačka je sledila poti, ki so jo naredili drvarji. Jan se je pomikal za njo. Tiho kolikor pač je mogel in znal. Nenadoma je zaslišal piskajoče lajanje za seboj. Hitro je zdrsnil za farolovo drevo in se nabodel na trn. Sikajoče je zaklel in hitro obrnil sekiro. Odvil je pokrov in iz votlega ročaja s prstom zajel malo luga. Ta mu je malce ublažil pekočo srbečico. Ko je končal, je zagledal sosedovo šemačko, ki je brzela za njihovo.

»Odkril bom, kam greste, presnete šemačke!« je trmasto zamrmral in nadaljeval zasledovanje. Le srbečica je motila njegovo gibanje. Drvarska pot se je cepila na rokave. Če je Jan visoko poskočil, je lahko pogledal čez farolske krošnje. Pot jih je vodila vedno dalje od vasi v

hrib. Ožila se je. Nenadoma sta šemački zavili v gosto farolovo podrastje. Ves gozd je sestavljala ista vrsta dreves. Podrastje je bilo iz mladega farola, ki je bilo zelo gosto. A nežni trni vsaj niso bili tako nadležni kot pri odraslem farolu. Šemačkam farolovi trni niso bili ovira. Zdelo se je, kakor, da so neobčutljive na farolovo kislino. Tudi to je pri ljudeh zbujalo še večje začudenje in šemačke so bile zato še skrivnostnejša bitja. Dokler je mogel, je z rokami odrival podrastje. Rokavice so ga dobro ščitile, vendar so pri gibanju in trenju s farolom povzročale cvileč šum. Imel je srečo, saj je veter pihal proti njemu. Upal je, da ga šemačke ne bodo prehitro odkrile.

Farolova drevesa so bila vedno nižja in tudi podrast je bila vedno nižja, da se je izognil odraslim farolovim drevesom, se je sklonil in se skoraj čepe pomikal naprej.

Sedaj mu je tunika opletala med nogami in ga ovirala pri gibanju. Kakšno večjo vejo je tu in tam moral odsekati. Zavidal je šemačkam, ki so se lahko gladko gibale med farolovim podrastjem. Vozile so slalom in se izogibale ostrim vejam. Zbodel ga je še en trn, zastokal je, vendar ni imel časa, da bi si namazal vbod z blažilnim lugom. Stisnil je zobe in nadaljeval zasledovanje.

Nenadoma je farola zmanjkalo. Začudeno je mežikal v Biranovo svetlobo. Pred njim je bila jasa polna šemačk. Ni mu bilo jasno. Jasa sredi farola je bila nekaj nenavadnega. Takšne krčevine so lahko naredili le drvarji, vendar na jaso ni vodila nobena steza. Jasa je bila popolnoma okrogla in rahlo nagnjena tako, da jo je Biran v celoti osvetljeval. Jan je visoko poskočil nad farolova drevesa, da bi se razgledal. Naredil je več skokov, vendar vaških streh ni bilo nikjer videti.

Obsedel je na robu jase in strmel. Šemačke so se zbiral. Prihajale so iz vseh strani okrogle jase. Tvorile so koncentrične kroge in se tesno stisnile ena k drugi. Nenadoma je njihovo cviljenje in lajanje potihnilo. Nad jaso se je dvignila meglica in skozi Janovo glavo je zdrsnila prva slika. Zazdelo se mu je, kakor da prede njegova šemačka. Zdelo se mu je, da jo čehlja po dlaki na hrbtu.

»Čudežno!« je pomislil. Slike so se vrstile ena za drugo, vedno hitreje in hitreje. Dolgo časa je strmel v ta kalejdoskop, ko je nenadoma spoznal, da pravzaprav šemačke izmenjujejo informacije med seboj. Vrtele so se slike in nenadoma je spoznal slike svoje vasi in svojih sovašččanov. Vmes so bile modro-sive lise, nejasni prizori. To so bile 'besede', ki jih ni mogel razumeti. To so bili za ljudi nesmiselni miselni vzorci šemačk, ki jih ni mogel 'prevesti' v človeške misli. Bil je očaran, saj je odkril nenavadno skrivnost šemačk, o kateri ni še nihče nič vedel.

V tej množici se je vedno bolj pojavljala slika lepe, svetle šemačke in vedno bolj tudi njegova slika. Nato je sledil pravi ognjemet barv, ki mu niso nič pomenile. Bile so lepe. Občudoval jih je in zmeda v njegovi glavi je ved-

no bolj rastla. Postal je utrujen, miselnih vzorcev je bilo preveč za njegovo glavo. Zaspal je.

Ko se je prebudil, je še vedno sedel na robu okrogle jase. Ob njem je ležala lepa, svetla šemačka. Zavedel se je, da je to šemačko videl v svojih mislih, a v resnici jo je gledal prvič. Njihova domača šemačka je stala nekaj korakov stran, strmela v Jana in čakala. Jan se je obema nasmehnil.

Nato je pogladil svetlo ščemačko in dejal:

»Lepa si! Imaš tako lepo, mehko in svetlo dlako. Klical te bom Bela.« Šemački sta zacvilili. Njihova domača šemačka je kratko zalajala in zdrsnila v farolov gozd. Za njo je odšla Bela in za njima še Jan.

Ko se je vrnil v vas, je bil Biran že visoko na nebu. Do vzhoda Airana je bilo samo še malo časa.

»Kod hodiš?« je nestrpno zaklicala mati. Jan je pospravil svojo farolovo drvarsko opremo v skrinjo.

»Kaj pa si počel v farolu?« je presenečeno vprašala mati.

»Zasledoval sem šemačko,« je odvrnil.

»Tepček ti,« se je nasmehnila mati. »Hitro pojej kaj, do Airanovega vzhoda moraš biti pri Učitelju.«

»Saj je še dovolj časa, prišel bom!« je dejal Jan. Mati je za trenutek zastala in mu nato na hitro rekla:

»Pogrešala te bom!« Nato se je hipoma obrnila v stran.

Obe šemački sta se zvili v klobčič ob steni ob Janovem ležišču.

Dežurni je stopil na hodnik trenutek po tem, ko je trobentač zaigral budnico. S hitrimi, velikimi koraki je stopal proti sobi, kjer sta se Lukas in Bard pravkar prebujala in se pretegovala. Odprl je vrata in se zadrhl:

»Lukas! Bard! Takoj k poveljniku Jonasu!«

Počakal je še za trenutek, da sta mu zagodrnjala nazaj, da naj gresta v rit on in poveljnik Jonas in da bosta že prišla, in nato je spet zaprl vrata za seboj.

Bard je zopet godrnjal:

»Nikoli miru! Še večerne bitke nisem prespal. Od čarovnije mi še vedno brni v buči. Kaj Jonas nikoli ne spi? Saj je njega prav tako povozilo kot mene.«

Lukas se je samo smehljaj in si zategoval pas s tokom za samostrelne puščice. Samostrel je ležal poleg njega. Dvignil ga je in potežkal. Obrnil se je k Bardu:

»A greš?«

»Grem, grem, kaj pa misliš, da se bom kujal in kljuboval vsemogočni avtoriteti!«

Nekaj vojakov, ki so poslušali Bardovo godrnjanje, se je zasmejalo.

Čez nekaj časa sta Bard in Lukas stopala čez dvorišče v popolni lokostrelski opremi. Zavila sta k poveljniku Jonasu.

Še nekaj časa kasneje so korakali Jonas, Bard in Lukas preko dvorišča k poveljniku trdnjave Lend plemi-

ču Govisu III. Nato sta Bard in Lukas odšla v jedilnico in pojedla zajtrk v miru. Zatem sta odšla v spalnico in sredi prerivajoče gruče sotrpinov napolnila nahrbtnika. Na vsa vprašanja sta odgovarjala z "strogo zaupno" in nista povedala ničesar.

Ko je vzšel Airan, sta se zopet napotila v popolni bojni opremi k poveljniku plemiču Govisu III. Čez nekaj časa je čez trdnjavsko dvorišče zaropotal zagrnjen voz, ki ga je vlekel par psevdokonjev. Na drugi strani dvorišča pa jih je spremljal oster pogled in nato so sence skrile suho postavo.

Lukas in Bard sta sedela drug ob drugem in skrivaj pogledovala na drugo stran, kjer je sedela ur-žena. Njen obraz ni izdajal ničesar, bil je siv in nepremičen. Oči so bile drobne in zrle niso nikamor. Bilo jima je tesno pri srcu.

Ko so zapustili trdnjavsko dvorišče in zaropotali po tlakovani cesti, so njene oči zaživele, premaknila je roko in z blagim glasom dejala:

»Tako, pa smo postali popotniki! Ker bo naša pot še dolga, je prav, da se predstavimo drug drugemu. Ime mi je Rasima.«

Stegnila je roko v pozdrav. Lukas je presenečeno stegnil svojo roko in zamrmral svoje ime. Bard se je ni upal dotakniti in je odvrtajoč pogled povedal svoje ime. Lukas je pomislil, da je tako ali tako vseeno katero ime je povedala, saj so ur-žene menda imele tisoč imen.

Rasima se je zopet zastrmela v neko točko in samo rahel trljaj z ustnicami je izdajala, da se je namuznila, ko je razbrala njune miselne vzorce. Hotela se je zblížati z obema možema. Potovanje pred njimi bo še dolgo, na poti jih čakajo številna presenečenja. Bila je še mlada in Lukas ji je bil všeč. Vedela je, da njen z gubicami pokrit obraz za navadne ljudi odbijajoč, vendar je vse to bilo posledica rednega uživanja melase. A melasa je imela toliko prednosti, da se je to dalo prenesti.

Voz je zavozil po ulicah Lenda. Lend je bil kakšnih pol ure vožnje z vozom oddaljen od trdnjave Lend. To je bilo malo mesto, ki je pravzaprav služilo za oskrbo trdnjave. Mnogo vojakov je imelo tukaj družine, ki so obdelovale polja, popravljale orodja in orožja za vojsko v trdnjavi. Nizke kamnite hiše so se stiskale ob vzpetini, okrog katere se je vila rečica Slobanja. Ta je izvirala v pogorju Karakas, tekla nekaj časa ob robu Planote in se razlivala preko roba v brezno kakšne tri dni vožnje z vozom daleč. Pogorje Karakas je naravna ovira, ki ščiti Planoto. Planota se tukaj počasi spušča v Brezno. Na tej strani pogorja so bile postavljene trdnjave Lend, Koromač, Poglej in Spuist. Pokrajina ni bila bogata, zemlja se je težko obdelovala. Tako je pogorje Karakas predstavljalo z ene strani oviro za Vrage, z druge strani pa prav tako oviro za prebivalce Severije. Vedno so govorili, da so trdnjave prva straža, pogorje Karakas pa druga straža. Pogorje Karakas se je prav nad mestom Lend dvigalo najvišje. Vrhove je pokrival večni sneg in beli vršaci so

se zdeli prav nezemeljski, ko so lebdeli nad oblačnim pasom.

Zavili so v stransko ulico in ustavili pred hišo na koncu. Izstopili so in se napotili v hišo. Ur-žena je oba samostrelca z gibom roke povabila za seboj. Voznik je sestopil s sedeža in se strahoma oziral naokrog. Naredil je gib proti uroku. Izza hiše je pristopil skrbnik in povedel voznika, psevdokonja in voz h gospodarskemu poslopu.

Lukas in Bard sta se ogledovala po okusno opremljeni sprejemnici. Še nikoli nista bila v prebivališču uržene. Kar oddahnila sta si, ko nista nikjer opazila nič nenavadnega, nobene brbotajoče tekočine ali kakšne druge čarovnije.

»Sedita, izvolita kavo. Gotovo vama bo prijala,« je dejal prijazen glas. Obrnila sta se in zagledala mlajšo urženo, Rasimino učenko. Tudi njen obraz so pričele pokrivati prve melasne gubice. V rokah je nosila pladenj s kadečo kavo in ga položila na mizo.

»Rasima mi je povedala, da sta tukaj in da jo bosta spremljala v Caris,« je dejala. Ime mi je Kajta,« je še pristavila. Sedla je in onadva sta sedla za njo. Potem sta se predstavila.

»Bitka je bila gotovo huda,« je dejala potem, ko je srknila požirek kave.

»Da,« je suho odvrnil Lukas. Bard pa je bil ves čas tiho in si ni upal vzeti niti skodelico v roko. Kajta se mu je nasmehnila in Lukas tudi.

»Vragi so se naučili čarati,« je rekel Lukas nato.

»To ni dobro,« je dejala.

»Ne, ni! Vendar pa je kaj takega bilo slej ko prej mogoče pričakovati. Pred nekaj dnevi so napadli tudi Koromač, vendar tam niso uporabili čaranja,« je dejal Lukas.

»Gotovo preizkušajo našo in njihovo moč,« je rekla Kajta.

»Po vsej verjetnosti. Vendar pa se stvari slabšajo. Vedno nova orožja preizkušajo. V Koromaču so njihovi metalci metali še večje kamnite krogle in mnogo dlje kot pred enim letom. Prehitro napredujejo!« je dejal Lukas. Kajta je za trenutek pomolčala in nato bolj sama zase dejala:

»Nekdo bi moral iti dol ... Da vidi!«

Lukas in Bard sta se zastrmela vanjo, nato je Lukas nejeverno vprašal:

»Dol, v brezno!?«

»Mhm,« je odgovorila. »Vedeti moramo, kaj pripravljajo. Vragi so vedno boljši in boljši. Skoraj nič ne vemo o njih. Kar pa je še huje, ne vemo, koliko oni vejo o nas. Mislim pa, da vedo več, kakor si mi to sploh predstavljamo.«

Lukas in Bard sta se spogledala.

»Jaz ...« je začel Bard.

»Midva že ne bi šla tja dol,« je vskočil v besedo Lukas. Kajta se je zasmejala:

»Saj vaju nihče ne sili. Vidva bosta spremljala Rasimo v Caris. Sama grem v trdnjavo Lend, da pomagam organizirati obrambo proti čaranju, če si bodo Vragi spet upali napasti.«

»Saj nisem mislil ...,« je začel Lukas in umolknil. Zavedel se je, da se je zaletel. Tako so nekaj časa tiho sedeli, ko je vstopila Rasima.

»Kaj ste tako tiho?« je vprašala, vendar je odgovor že vedela, njihovi miselni vzorci so ji bili na dlani.

»Še sama bosta hotela v brezno,« je pomislila.

Nato je preprosto dejala:

»Ali imate kavo tudi za mene?«

»Da, izvoli, sestra,« je dejala Kajta.

Rasima je prisledla. Obrnila se je k Lukas in Bardu.

»Upam, da vaju je Kajta dobro zabavala. Vendar pa me poslušajta! Pot v Caris nadaljujemo jutri. Najina hiša vama je odprta. Kajta vama bo pokazala vajini ležišči. Pripravita se za dolgo pot. Dobro se opremita, v kolikor je potrebno si dopolnita bojno opremo. Tudi denar za to vama bo dala Kajta. Je jasno?«

»Da, je!« je dejal Lukas, Bard pa je samo prikimal.

Čez nekaj časa sta Lukas in Bard zapustila hišo obeh uržen in se napotila na glavno ulico. Popoldan je bil Lend vedno živahno mesto. Obrtniki in trgovci so odpirali svoje trgovine in delavnice in prodajali. Vojaki, ki so bili prosti, so prihajali v mesto. Nekateri k svojim družinam, tisti, ki pa so bili od daleč, pa so v ulici z rdečimi lampijoni iskali užitke in trenutke pozabljenja. Airan je bil še visoko na nebu, a ulica lampijonov je že obratovala. Sprehodila sta se gor in dol, nato pa se spet vrnila na glavno ulico. V dveh trgovinah sta se opremila še z dodatno opremo, nato pa sta se vrnila v hišo obeh uržena.

KUHINJSKI ZMAJ

Barbara Pleić Tomić, Hrvaška

(Originalni naslov: Kuhinjski zmaj, iz hrvaščine prevedel Andrej Ivanuša)

Nič hudega sluteč sem odprla moj poseben predal v katerega shranjujem čokoladice in druge sladkarije. Niti nisem pogledala, samo sem porinila desnico notri, tipajoče, v upanju, da bom našla čokoladico, ki sem jo včeraj vrgla vanj.

»Au!« sem nenadoma zavrisnila in hitro potegnila roko ven, ker me je nekaj močno speklo. Speklo? Pozorno sem si pogledala prste. Ni bilo dvoma! Na vrhu so bili vijolično-rdeče barve. Na prstancu, ki me je najbolj pekel, pa se je že delal mehurček. Hitro sem odprla pipo na umivalniku in pod curek hladne vode porinila opečene prste. Ob tem sem kar naprej sumljivo pogledovala k na pol odprtem predalu. Zdelo se mi je, da se iz njega celo kadi. Ob tem je že po vsej kuhinji smrdelo po žveplu. Nekaj se je zagotovo vžgalo.

Ko sem menila, da so moji prsti dovolj ohlajeni, sem še malo izvlekla predal in previdno pokukala notri. Vse kar sem mogla opaziti, so bile barvito pakirane sladkarije. Ampak tisti žvepleni vonj je še vedno prihajal iz predala. Vendar si nisem smela privoščiti požara v kuhinji. Zgrabila sem kuhalnico s kuhinjskega pulta in pričela drezati v moj sladki zaklad. Upala sem, da bom tako odkrila kje gori.

Prestrašil me je cvileč, komaj slišen glasek:

»Kdo drega v moj zaklad?« Zastala sem presenečeno. Droben glas je prihajal z zadnje strani predala. Bila sem tudi prepričana, da ni človeški. Najprej zato, ker še nikoli nisem srečala nikogar, ki bi zmozel bivati v kuhinjskem predalu. Potem pa zato, ker je bil glas nekako luskast, zavit in kačje sikajoč. Takšen glas nikakor ne more priti iz človeškega grla. Kljub temu, da je bil komaj slišen in tanek, je bil plazilsko odločen.

Previdno sem se sklonila nad predal.

»Kdo je notri? Kaj delaš med mojimi čokoladami?«

»Tvojimi?!« Glas, ki se je iz najmračnejšega kotička predala priplazil do mojih ušes, je bil ježno sikajoč. »Ti si kradljivka mojih dragocenosti! Ti si tatica, nava-dna, prezira vredna tatica!« Iz predala se je znova izvil žveplasti oblček dima in proti meni je poblisnil ze-le-no-rumeni ogenjček.

Presenečeno sem stopila korak nazaj. Nato sem zbrala pogum, izvlekla predal do konca in še enkrat radovedno pokukala vanj.

Na široko sem razprla oči.

Tam, v kotu predala z mojimi sladkarijami in čoko-ladicami, je na škatli čokoladnih piškotov čepel pravi, pravcati zmaj. No, ja! Bil je le nekaj večji od nohta na palcu. Če bi bila kratkovidna, bi ga lahko celo zamen-jala za malo večjega hrošča. Ne glede na velikost je bil

videti tako kot mora izgledati vsak pravi zmaj. Bil je zelo jezen, borbeno razpoložen in ognjevit. V moji smeri je skozi nozdrvi znova pihnil dvobarvni pla-menček.

»Hej, hej, počasi!« sem ga poskusila pomiriti, ker sem se bala da bo s svojim vročim plamenom stalil celofanske ovoje sladkarij ali celo osmodil ivernato stranico predala. Zmajček je prezirljivo frknil skozi nos in me znova odmeril.

»Nič ti ne bom ukradla,« sem pomirljivo rekla. Ves čas pa sem ga pozorno proučevala. Bil je pravi zmajski lepoteč smaragdno zelene barve. Prsa in greben je imel rumena in par majhnih kril. Zanimalo me je, če lahko leti.

Počepnila sem ob predalu in spustila roke na kole-na, da bi ga prepričala, da res nimam tatinskih nakan. Videti je bilo, da ga je to malo pomirilo, saj mi ni sku-šal osmoditi obrvi. A me je kljub temu ves čas pozorno opazoval in nemirno mahal z repkom.

»Torej ... ti si zmaj!« sem bleknila in se ob tem takoj zavedla, kakšno neumnost sem izjavila. Zmaj se je strinjal z menoj in prezirljivo puhnil proti meni.

»Seveda sem! Ali misliš, da sem kakšna stonoga ali miš?« Nisem ga želela užaliti z neumestno pripombo o njegovi postavi in velikosti. Čeprav je bil v vsakem slučaju manjši od miši, pa tudi o stonogi bi lahko debatirala. Zato sem ga začela spraševati po ovinkih:

»Jasno, seveda ... ampak, ali niso ... eee ... zmaji sicer ... tako ... saj veš, večji?« Ugriznila sem se v ust-nico v upanju, da mi vprašanja ne bo zameril. Nekaj časa me je tiho gledal, a potem je, na moje preseneče-nje, žalostno zavzdihnil.

»Bili smo večji. Pa še koliko večji! Ogromni! Z dve-ma zamahoma kril smo prepotovali velikanske razda-lje. V enem dnevu bi preleteli celotno kraljestvo. Leteli smo nad nepreglednimi gozdovi in preko visokih pla-nin, ki so prebadale oblake. Na njihove vrhove smo se spuščali samo mi, zmaji!« Od vznemirjenja je poska-koval na škatli piškotov. Potem je pobesil krila.

»Vendar je svet postajal vse manjši. Vedno več je bilo mest, hiš, nebotičnikov, avtocest, tovarn, gozdovi so se skrčili, skozi planine so ljudje prebili tunele, na njihove vrhove so postavili TV antene. Vse je postalo tako tesno. Za zmaje ni bilo več prostora.« Žalostno je podvil repke med zadnje tace.

»Morali smo se prilagoditi,« je tiho dodal. »Tudi, ljudem ne bi bilo všeč, če bi morali prostor deliti z bitji takšnih dimenzij. Posebej še, ker govorice o nas niso bile posebej prijazne ...,« je zamišljeno rekel.

»Govorice?« sem nedolžno vprašala, čeprav sem o zmajih in njihovem slovesu že nekaj vedela. Ob tem sem pravkar doživela, da si je mali nesramnež prisvojil nekaj, kar niti slučajno ni bilo njegovo.

Majhen zmaj se je negotovo prestopil z noge na nogo:

»Veš ... splošno mnenje je ... nekako, ... da smo zmaji razbojniki, roparji in, da imamo ... malce neprijeten značaj.« Bil je videti v zadregi.

»To verjetno ni res,« sem resno pripomnila.

»Seveda ni res!« se je znova razšopiril in zelenkasti plamenček mu je šinil iz nozdrvi. »No, saj ... v vsaki zgodbi je nekaj resnice,« je negotovo dodal, »vendar smo mi, zmaji, zelo navezani na ...« Zastal je in izbiral pravo besedo: »...lastnino.« Ponosno je prikimal in me pogledal kakor, da bi želel, da mu ugovarjam.

»Hm, potem so po tvojem moje čokolade sedaj tvoja lastnina?« sem ga vprašala in komaj skrivala nasmehe na ustnicah.

»Zagotovo!« je strumno in ponosno odgovoril. »In ni boljšega čuvaja od mene! Zato si nikar ne misli, da mi boš moj zaklad, eee, lastnino nekaznovano ukradla!« Izprsil se je v vsej svoji veličini, torej, manjšini.

Zasmejala sem se.

»V redu, prav,« sem rekla. »Vse to v predalu je tvoje. Nič ti ne bom poskušala odnesti.« Ne nazadnje, koliko ljudi sploh poznate, ki imajo svojega zmaja v kuhinji? Vredno se je bilo odreči nekaj ploščicam čokolade in škatli piškotov zato, da imam svojega zmaja. Videti je bilo, da ga je moja izjava spravila v dobro voljo. Prosila sem ga:

»Prosim povej, je še kakšen zmaj v mojem stanovanju?« Resno me je premeril s pogledom.

»Še eden je, kolikor mi je znano! Bolje rečeno: ena je še!« je hitro navrgel.

»Oho, zmajica!« sem presenečeno pomislila.

»Mi lahko zaupaš, kje je? Ne bi je hotela nehote vznemiriti, tako kot sem tebe!« sem zaupljivo dodala, da bi ne pomislil, da ji želim kaj hudega narediti.

Ob tem sem si mislila:

»Prav tako ne želim, da bi morala gasiti še kakšen požar v hiši!«

Zmajček je nekaj trenutkov tehtal moje besede. Odkušljaj se je in me ponosno obvestil:

»Ona gospodari v šatulji z nakitom v spalnici!«

»Aha«, sem pomislila, »zdaj mi je jasno, kaj me zбоде vsakič, ko poskušam izvleči uhane ali verižico. Ni igla na babičini broški, temveč zmajski zob!«

»A res!« sem hitro pokimala in opazila, kako me moj novi nepričakovani sostanovalec sumljivo opazuje. »Pazila bom, da je ne vznemirjam!« Razmišljala sem, kako sem bom v bodoče pogodila z zmajico. Nekaj kosov nakita bi rada še nosila.

»Pustila te bom, da v miru čuvaš svojo lastnino,« sem dejala, ker sem opazila da zmajček postaja nestrpen. Počasi sem pričela zapirati predal in ob tem razmišljala, kam naj od slej shranjujem svoje sladke pribojške. Kakor da mi bere misli, se je zmajček nervozno odkašljajal.

»Veš, morda bi ti ... lahko ... hmmm ... tu in tam kaj vrgla v predal?« Nelagodno je poskakoval in videti je bilo, da se zvija od muke, ker me prosi za uslugo. »Ker, mi zmaji ... veš ... zelo radi kopičimo lastnino ... Vendar zdaj ... zame ... ni tako enostavno nabaviti ... vse to-le,« je jecjal in s pogledom zaokrožil po barvasti embalaži.

Od srca sem se nasmejala.

»Bom! Obljubim ti,« sem mu rekla. Smejala sem še potem, ko sem predal zaprla ter šla iz kuhinje.

Že naslednji dan sem po popoldanskem nakupu v zmajev predal previdno vrgla vrečko mlečnih karamel. Ko sem jo zaprla, se mi je zazdelo, da sem slišala piskajoč glasek:

»Hvala ti!« Naredila sem se, kakor da nisem ničesar slišala.

Vem, da so zmaji prav zmajsko ponosne zveri.

<>

BARBARA PLEIĆ TOMIĆ

Rojena 1985 na Rijeki., Hrvaška

Diplomirala je iz angleščine in primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti v Zagrebu.

Doslej je objavila tri zbirke poezije. Pesmi in kratke zgodbe so ji objavili v več časopisih in zbornikih. Živi v Zagrebu in se ukvarja s prevajalstvom in pisanjem.

Je ena izmed urednic internetnega portala za feministično kritiko popularne kulture MUF:

<http://muf.com.hr/>.

ZMAJESLAV VELIKI

Andrej Ivanuša, Slovenija

Rečem vam, bil sem poklican! Saj, zgodba je neverjetno zmešana, da še sam ne morem prav verjeti. Kako mislite, poklican? Enostavno. Nekdo me je tam zgoraj izbral, da zadevo uredim.

Hja, kaj naj rečem, ime mi je Zmajeslav. Danes starši dajejo otrokom imena kot so Jan, Nik, Vid, ipd., meni pa je mama dala ime Zmajeslav! Ne Zmagoslav, temveč Zmajeslav. Na kratko se me klicali Zmago, pa tudi Zmajko. Ko sem kasneje o tem povprašal mamo, je zmignila z rameni in rekla:

»Veš, to mi je takrat pač padlo na pamet.« Ha! Na pamet ji je padlo najbolj nemogoče ime, ki si ga morete zamisliti. Tako, brez razloga. Mogoče pa je v tistem času jemala kakšno nepreverjeno substanco. Eh, ko bi le vedel.

Še vedno ne verjamete, da sem bil izbran? Kako si pa potem razlagate dejstvo, da sem zadel nagradno potovanje v Egipt. Zadel! Vplačal sem srečko na kramarskem sejmu. Saj ne vem, kaj me je prijelo. Nekaj me je v notranjosti premaknilo in sem plačal tista dva evra. Čez teden dni je že zvonil poštar na vratih.

»Gospod Zmajko, zadeli ste potovanje v Egipt,« mi je v naprej sporočal in mi molil nagradno obvestilo pod nos. Kakšno povezavo imata to nagradno potovanje v Egipt in moja teza o izbranstvu. Veliko! Tam pod tistimi piramidami je nekaj dvakrat-pečenih domačinov krošnjarilo s spominki. Saj, reveži, nekako so si morali zaslužiti tistih nekaj bakrenjakov. Firbec me je nesel tja in sem malo brkljaril po tistih stojnicah. Evo, pa mi sredi vse tiste krame udari v oči zarjaveli rapir, to je, veste, takšen kratki meč. Vsaj tako sem si takrat predstavljal. A ko je tisto čudo potegnil iz nožnice, je rezilo bleščeče zasijalo. Pravim vam, cela mavrica barv mi je odnesla vid. Saj mogoče se mi je zato zvrtilo in sem zadevo kupil. Šele potem sem razmišljal, kako bom to spravil čez carino.

Še dobro, da smo šli z ladjo. Neverjetno je bilo, da me ves čas ni nihče pregledal. Še potni list so vsi policaji pogledali samo tako, površno, od zunaj. Zdelo se mi je že čudno, a takrat še nisem vedel, da se stvari zbirajo na kup zato, ker sem izbran.

Doma sem ga vzel v roke in zdelo se mi je, da mi mali meč govori: »Kje je kateri, da ga prebodem! Luskavo kožo mu ustrojim!«

Kar me je res malo prestrašilo, še posebej ker je meč hotel nabosti nekakšnega luskavičarja. Meni pa se niti sanjalo ni, o čem govori. Tako sem ga hitro pospravil v spalnico v garderobno omaro čisto na dnu. Potem je žena nanj nametala stare cote in sem tako pozabil nanj.

Ja, da se vrnem nazaj na moje izbranstvo. Kakšno? Takoj vam razložim.

Bolj ali manj mi je vse skupaj postalo jasno šele prejšnjo nedeljo, ko se je sredi mestnega parka od nekod znašel zmaj.

Ha, se zdaj tudi vam že počasi svita?

Ta zmaj povzroča pravo zmedo. Saj ni velik, za dve človeški višini meri. Malo opleta z repom po parku in smodi drevesa vse naokrog. Do zdaj je požrl vse okrasne labode in race v iz ribnika. Danes pa prav nesramno glasno rjove. Verjetno je lačen.

A ves cirkus okrog tega zagotovo poznate. Je ni bilo TV postaje na svetu, ki ne bi priletela v naše ubogo mesto. Vesoljna Slovenija pa je tja okrog parka poslala vso vojsko, ki jo premoremo. Nekako so ga omejili, da je rogovilil samo po parku. A nobenemu ni pustil blizu. Vojska bi ga ustrelila, znanstveniki pa bi ga radi proučevali in trmasto ne popustijo.

Evo, danes popoldan pa mi je šinilo v glavo. Zakopal sem se med stare cote v omari in ven potegnil svoj mali zarjaveli meč. Spet je v moji roki in mi šepeta:

»Pridi! Greva! Tega luskavičarja bova prebodla. Ti zamahuj, jaz z ostrim robom posekam kožo in mu jo ustrojim!« Ob tem se mi prikazuje še mesto na zmajskem telesu, kjer naj meč zasadam, da bo prebodel zmajsko srce.

Večeri se. Že dolgo sedim sam v kuhinji in težkam meč iz ene roke v drugo. Žena je že pred nekaj urami pokukala noter, a se je kar izgubila. Morda se slabo počuti, ker je bila nekam čisto bleda. Zdaj je ne slišim niti v drugih prostorih.

Ko se sonce dotakne obzorja, si natakнем motoristično čelado in oblečem mojo debelo podloženo usnjeno jakno. To je še najbližje srednjeveškemu oklepu. Meč je čisto zadovoljen z mojo opravo. Sedem na moj moped in odpeketa proti parku. Kaj 'čemo, konja si ne morem privoščiti!

Rečem vam, da sem izbran. Vsi so se mi le smejali in se umikali z moje poti. V park sem prišel brez težav. Še vojska se je nekam porazgubila. Saj, naj le gledajo izza grmovja, posrančki.

Zdaj, ko je sonce zašlo, stojim tam z izdrtim mečem ob paviljonu sredi parka in nasproti mi srepogledo stoji mrzki luskavičar.

Puhne ogenj proti meni.

Samo malo odskočim v stran in se mu zakrohotam.

»Ali imaš samo to na voljo?«

Zmaj nekaj zagodrnja.

Meč mi zašepeta:

»Ne pusti se mu zmesti. Samo zamahni in prebodi!«

Znova zmaj rigne proti meni močan plamen.

Z mečem v iztegnjeni roki sunem z vsem telesom naprej. In ...

Saj vam pravim, da sem izbran od nekoga tam zgoraj.

Jutri zjutraj me bodo vsi trepljali po ramenih in mi klicali: »Zmajeslav Veliki!«

ONOSTRANSTVO TIŠINE

Bojan Ekselenski, Slovenija

SPOZNAJ SE IN UVIDEL BOŠ VSE MODROSTI VESOLJA!

Bodi pozoren in prepoznavaj!
S prepoznavanjem pride modrost!
Modrost prinese dar brezpogojne ljubezni!
Skozi brezpogojno ljubeznijo si zvezda!
Zvezda si neskončna v brezmejnosti.

Preludij za vesolje

Čakate?
Poslušate?
Ste napeti?
Prav imate ljubimci praznine,
Ni še čas,
Kajti časa ni,
Ni neba,
Kajti ni prostora,
Povsod je tema,
Saj se ogenj še ni vžgal,
Ničesar ne otipate,
Saj še ni prahu nebeškega.
Čas si je vzel premor,
Niti teme še ni,
Saj se luč ni prižgala.
Pričakujete?
Večni zdaj in tukaj,
Povsod je nikjer,
Saj še ničesar ni,
Pričakujte.
Saj bo.
Oder je tu,
Večnost čaka na minljivost,
Neskončno še ni spoznalo končno,
Luč še ni rodila sence,
Vsi čakajo,
A tega še ne vedo,
Ljubimec ne ljubi,
Mati je brez otrok,
Sovražnik ne sovraži,
Prijateljstvo je brez prijatelja,
Bodimo v prvi vrsti vesoljnega gledališča,
Oglejmo si rojstvo vesolja iz prve vrste,
Kajti usoda nas bo odrinila tam daleč,
Izgubili se bomo,
Šli bomo na pot,
Pozabili bomo.
Konec brez začetka,
Začetek brez konca.
Tukaj je!
Točka.

1. Točka

Utrinek
Končno je veselje,
Končno je število utrinkov,
Končno je število misli,
Končen sem!
Uzrl sem v nebo,
Utrinek,
In še en,
Utrinki so posebni,
Pridejo, grejo.
Želja je neskončna,
A misli so končne,
Trpljenje je neskončno.
Ugotovi romar v tišini noči to enačbo,
Najdi utrinek neskončnega,
Najdi svoj cilj!
Je res?
Med neskončno majhnima točkama je prostor,
Brezmejnost za neskončno utrinkov,
Neskončno je repatic,
A vse je končno.
Eno je neskončno,
Ljubezen,
Z ljubečo pozornostjo objeta brezpogojna ljubezen.
Končno objame neskončno.

Praznina nečesa

Sijaj nad vsem,
Luč od sem do brezmejnega,
Ničesar ni,
Praznina,
Ni časa, prostora, gibanja in luči,
Točka,
Odsotna nikjer,
Prežemanje sijaja,
Nevidnega očem,
Vidnega temi svodov,
Ko še ni zgoraj in spodaj,
Je vse, ker ni ničesar za vse.
Tišina,
Valovanje pride v večnem trenutku,
Vihar gibanja, toplota ognja, hlad vesolja, otipljivost časov.
Konec. Krog. Začetek. Krog.

Jašubeg en Jered

Novice iz Drugotnosti

ZADNJA STRAN

JAŠUBEG EN JERED
NOVICE IZ DRUGOTNOSTI
www.drugotnost.si

DRUŠTVO ZVEZDNI PRAH
www.zvezdni-prah.si

DRUŠTVO PRIZMA
www.prizma.si

TOLKIENOV DRUŠTVO GIL-GALAD
www.drustvogil-galad.si

FUTURUM
www.futurum.si

VODNIK PO ZF
vodnik-zf.info

MARA R. SIRAKO
www.marasirako.info

MARTIN VAVPOTIČ
martinvavpotic.wordpress.com

DANILO ŽORŽ
sl.wikipedia.org/wiki/Danila_Žorž

BOJAN EKSELENSKI
www.pisatelj.net
www.samozalozba.eu

VITEZI IN ČAROVNIKI
www.vitezicarovniki.com

ANDREJ IVANUŠA
www.andros.si

MIHA REMEC
www.miha.remec.si

MIHA MAZZINI
mihamazzini.com

MIKI MUSTER
www.muster.si

IVAN SIVEC
www.ivan.sivec.net

WIKIPEDIJA
Prosta enciklopedija

SLOVENSKA WIKIPEDIJA
sl.wikipedia.org/wiki/Slovenska_znanstvena_fantastika

ZVEZDNI PRAH 3

Letni zbir slovenske fikcije

RAZPIS ZA OBJAVO SPEKULATIVNIH ZGODB IN PESMI 3

Novembra 2012 smo uspešno izdali prvo zbirko spekulativnih zgodb in pesmi **ZVEZDNI PRAH 2012 - letni zbir slovenske fikcije**. Tik pred izidom v mesecu januarju 2015 je **ZVEZDNI PRAH 2**.

RAZPIS ZA TRETJI ZBIR SLOVENSKE FIKCIJE

Društvo ustvarjalcev spekulativnih umetnosti ZVEZDNI PRAH, Stritarjeva 24, Maribor, razpisuje netekmovalni natečaj za objavo spekulativnih zgodb in pesmi za zbirko spekulativnih zgodb

ZVEZDNI PRAH 3 - letni zbir slovenske fikcije.

Namen natečaja je pridobiti kvalitetna dela za objavo. Zaključek 3. natečaja je: **30. september 2015**.

Zbirka bo izšla predvidoma v začetku leta 2016. Na natečaj pošljite vašo zgodbo ali pesmi s področij:

- znanstvena fantastika,
- fantazija,
- horor (grozljivka),
- in/ali kriminalka.

Zgodba naj bo dolžine največ 24.000 besed (ali 96 strani ali 6 avtorskih pol ali 172.800 znakov s presledki). Pesmi naj bodo največ tri, poljubne dolžine. Besedilo pošljite v elektronski obliki (DOC, DOCX, ODT, ipd.) in naj bo pripravljeno skladno s standardi, ki so objavljeni na internetni strani **www.zvezdni-prah.si**.

Tričlanska komisija sestavljena iz članov društva, bo ocenila vse prispele zgodbe ali pesmi in se odločila o uvrstitvi besedila v izbor. Na njihovo odločitev pritožba ni možna. Avtorji prejmejo kratko sporočilo o izboru/neizboru v roku 30 dni od dneva zaključka natečaja. Z izbranimi avtorji bomo sklenili ustrezno avtorsko pogodbo o brezplačnem odstopu besedila.

Gradivo pošljite v elektronski obliki na e-naslov:
info@zvezdni-prah.si

ali v drugi digitalni obliki (USB ključek, CD) na naslov:

Društvo ZVEZDNI PRAH
Stritarjeva 24, 2000 Maribor.